

Sota les urpes de l'especulació

Aquest dossier ha estat editat per l'Assemblea d'Okupes de Barcelona i ha estat elaborat per una comissió de la mateixa, que a través de la recopilació de material i dades en el camp dels projectes urbanístics pretén donar un cop d'ull a les polítiques urbanístiques que s'executen a la ciutat de Barcelona i la seva conurbació. Des de l'imposició per la força d'un Peri al veïnat disconforme del Forat de la Vergonya, fins a la generació d'un fals discurs de la multiculturalitat per fer de Barcelona un gran negoci a mans d'inversors i constructors al 22@ o la zona del Fòrum, passant per la tolerància zero envers l'okupació d'espais abandonats. Des d'aquí volem deixar memòria històrica del patrimoni urbanístic imposat mitjançant el desgast i l'esgotament de veïns i veïnes o amb el recurs directe de la repressió policial sobre els qui es revoltien.

Assemblea d'Okupes de Barcelona, tardor de 2003

Sumari

Política de creixement i asfalt	2
De Boyer a Aznar	6
L'Urbanisme a cop de porra al Forat de la Vergonya	10
22@ La lluita d'un barri	18
Fòrum Universal de les Cultures, l'estafa ben maquillada	20
El gran circ de les cultures	24
A l'assalt de Cornellà	26
El desallotjament de les cases okupades	31

Volem agrair les fotografies cedides per Guillem Valle, i també els dibuixos de Grafik@, la Llamada del Cuerno i Les Naus. Així com la participació de diferents persones de la Kasa de la Muntanya, l'Hamsa, Can Masdeu, La Calma, El Pati Blau, els Blokes Fantasma i el Forat de la Vergonya.

BARCELONA (1999-2003):

Política de

creixement i asfalt

En aquesta introducció trobareu una breu anàlisi de la situació urbanística i del model de ciutat que està guiant, des de fa ja uns anys, la transformació de Barcelona. Per a l'elaboració del present estudi han estat entrevistats diversos actors relacionats amb aquest àmbit procedents del món acadèmic, professional, públic i associatiu barceloní. A títol introductori comentar que la situació urbanística a la què ens referim es caracteritza per la dinàmica especulativa mentre que el model de ciutat respon principalment a la idea de promoció econòmica. En aquest context l'actor principal és el capital privat. Efectivament són els grans grups immobiliaris del sector els que «dissenyen la ciutat» en funció dels seus interessos mercantils pressionant al poder públic. L'ajuntament socialista, però, és també corresponsable de la situació actual pel paper que juga en l'entramat especulatiu de la ciutat i per cedir a les pressions esmentades implementant polítiques adequades als interessos del poder econòmic.

Especulació urbanística i sector privat immobiliari/constructor

Les grans operacions especulatives que ha viscut Barcelona en els últims anys s'han produït entorn a la transformació d'àrees industrials i velles fàbriques que havien quedat obsoletes i que estaven sent engolides pel creixement difús de la ciutat. Però per entendre

2

quests espais cal que ens preguntem qui en surt beneficiat.

El sector de la construcció s'articula en tres nivells; tres nivells on, especialment en el cas de les grans operacions a les què ens referim, s'obtenen grans beneficis:

Els primers que fan negoci són, òbviament, els propietaris del sòl. Sobretot si l'operació s'acompanya d'una requalificació (decisió política competència de l'Ajuntament), fet habitual en el tipus d'actuació al que ens referim ja que l'antic sòl industrial o dedicat a infraestructures és ara destinat a construir-hi vivendes, centres comercials...

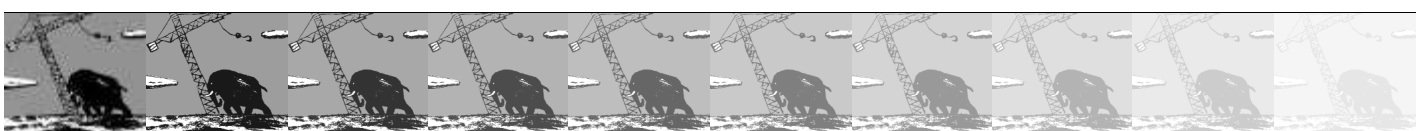
En un segon nivell trobem els grans operadors i promotors immobiliaris que assumeixen la major part de les inversions inicials. L'Ajuntament estableix les línies generals d'aquestes grans operacions i ho fa de manera que s'assegurin enormes beneficis per atraure, així, als grans operadors doncs només ells poden assumir les inversions necessàries. La recepta consisteix en dissenyar intervencions que suposin la transformació de grans àrees de manera que les expectatives de promoció i desenvolupament de la zona afectada actuen com a reclam dels operadors.

L'últim esglaó el salven les empreses i negocis que finalment s'instal·laran a la zona ja que, com

sabem, avui dia no s'entén una nova àrea residencial sense el respectiu macro espai comercial on poder gaudir dels caps de setmana... El resultat de la inèrcia de grans xifres arrossegada des dels nivells anteriors fa que només les grans marques puguin pagar els lloguers astronòmics finals. De manera que l'operació es tanca amb la instal·lació dels benvolguts Heron City's i d'altres barbaritats similars que tant ajuden a preservar la identitat dels barris i la supervivència dels petits comerços familiars de tota la vida.

Caldria parlar també del paper que juga la banca com a quart nivell difús d'aquest entramat especulatiu veient el tipus de finançament que realitzen en aquestes operacions: crèdits a les constructores i immobiliàries, crèdits hipotecaris als compradors... Efectivament, els bancs són els altres grans beneficiats a l'hora de repartir-se el pastís. Encara més si tenim en compte que molts d'aquests bancs i caixes tenen varies constructores i/o immobiliàries «sonda» que treballen amb insòlita agressivitat especulativa cobertes pel potencial econòmic que els proporcionen els estalvis dels mateixos ciutadans als que després deixen escurats.

Aquest model simplificat de funcionament del sector immobiliari/constructor fa referència a la dinàmica que mou, com ja s'ha dit repetidament, les grans opera-

cions en quant l'àrea que afecten (m² de sòl) i el volum de diners que mouen. Ara bé, òbviament no tota l'activitat del sector gira entorn a aquesta tipologia d'actuacions. En aquest sentit cal tenir en compte dos aspectes importants. El primer és que la major part d'actuacions que tenen lloc a Barcelona no entren dins d'aquesta categoria de «grans operacions» sinó que les podríem classificar en dos altres nivells: mitjanes i petites. De la mateixa manera el mercat immobiliari i constructor es caracteritza per comptar amb multitud d'empreses constructores i immobiliàries, algunes mitjanes i d'altres petites, la majoria de les quals treballen a nivell de barri o de districte repartint-se el mercat de manera força equitativa. Sol passar, però, que en cada districte hi ha alguna empresa més aviat «grandeta» que acapara una quota de mercat important dins «el seu barri». Ara bé, ni la incidència d'aquestes empreses en relació al disseny urbanístic dels barris ni la seva capacitat de negociació (entengui's pressió) davant els funcionaris d'Urbanisme de l'Ajuntament ni, per descomptat, el volum de diners que mouen i s'embutxaquen és comparable al dels grans operadors, constructors i immobiliaris als que ens hem referit sempre amb anterioritat. És per això que aquest estudi s'ha centrat sempre en aquests últims. En segon lloc és necessari explicar per què es diu que el sector cons-

tructor és intrínsecament especulatiu. Bàsicament és perquè la dinàmica històrica d'aquest sector, almenys pel que fa al context barceloní, s'ha caracteritzat per una gran subcontractació que implica un gran nombre d'intermediaris els quals, òbviament, obtindran part de benefici. És a dir, sol passar que hi ha una constructora que realitza l'obra pròpiament dita, aquesta subcontracta una empresa especialitzada en fontaneria, una altra en lampisteria, una altra que s'encarrega dels acabats dels pisos, una altra que s'encarrega del mobiliari, una immobiliària que s'encarrega de les operacions de compra/venda... D'aquesta manera la diferència entre preu de cost i preu de venda és molt àmplia creant-se el context ideal per a què intervinguin oportunistes especialitzats en el capital especulatiu.

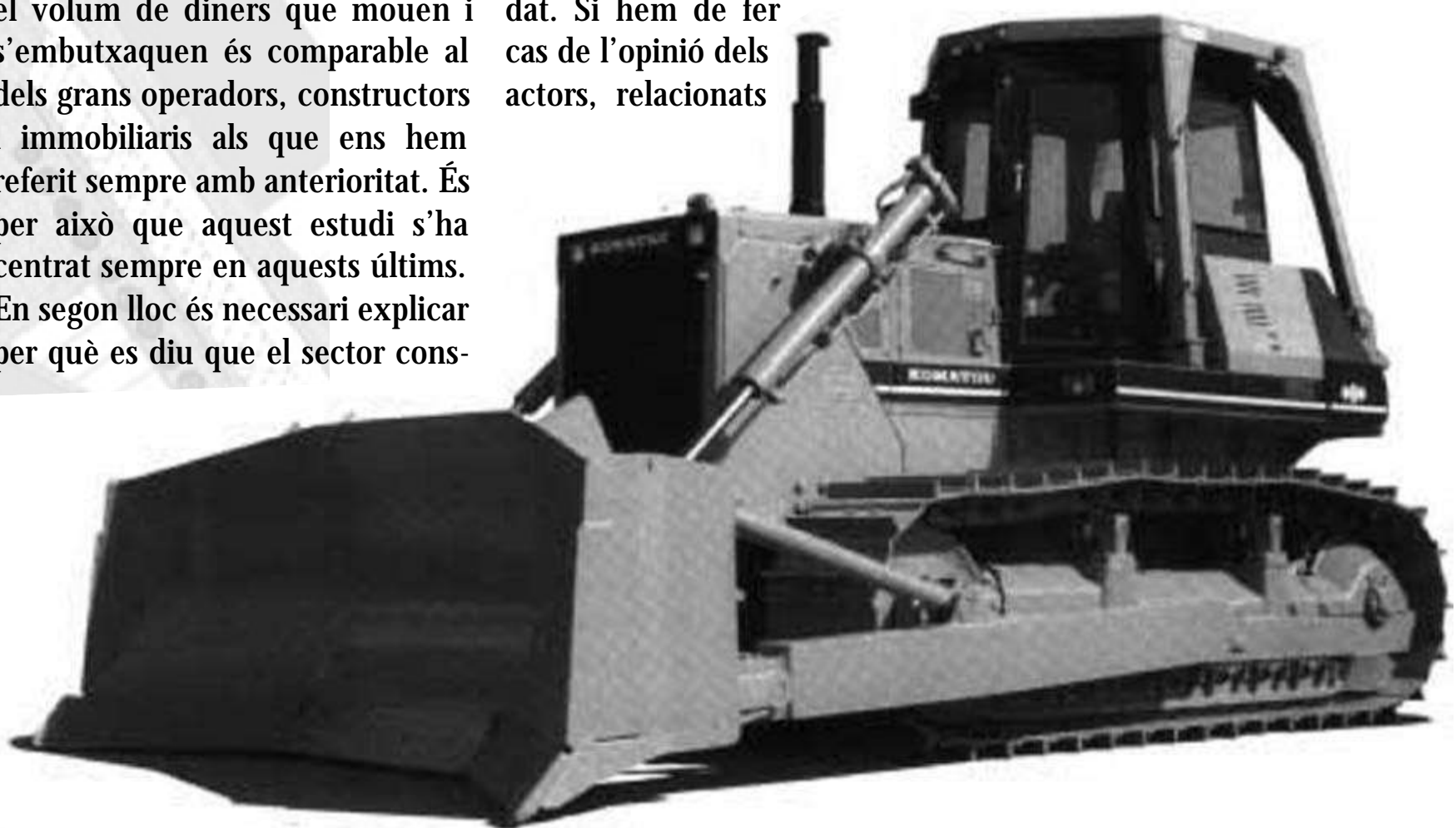
Política municipal d'urbanisme

A l'hora de valorar l'urbanisme a Barcelona hem de referir-nos, necessàriament, a la política que ha guiat les actuacions que en la matèria s'han impulsat des de l'Ajuntament en l'actual mandat. Si hem de fer cas de l'opinió dels actors, relacionats

amb aquest àmbit, consultats per a la confecció d'aquest document, podem identificar dos trets definitoris de l'esmentada política municipal.

En primer lloc, *el model de planejament urbanístic dels socialistes ha estat el de creixement i asfalt*. Efectivament, i més enllà de preteses consideracions ideològiques i del discurs oficiós, demagògic i oportunista típic del poder, l'estratègia que ha guiat les actuacions de l'Ajuntament s'ha basat en procurar una «bona» gestió econòmica. Amb altres paraules; perseguir el tants cops lloat creixement econòmic per damunt de qualsevol altre objectiu i a qualsevol preu.

Per què? Els analistes responen que, de manera estratègica, el poder busca el creixement econòmic ja que aquest comporta reduir la conflictivitat social. Així, encara que la distribució de la riquesa generada sigui insultantment desigual i que, comparativament, el sectors socials amb les rendes més altes resultin molt més beneficiats, també els sectors més empobrits experimen-

ten una millora relativa respecte la seva situació anterior. Aquest efecte, lluny d'acostar-nos a assolir majors quotes d'equitat o de justícia social, és sabut i buscat per les institucions per tal d'alleujar la tensió i la conflictivitat social derivada de l'existència d'àmplies bosses de pobresa i marginalitat. Així, el poder aconsegueix reconduir una situació d'inestabilitat on la desesperació d'amplis sectors socials podria posar en entredit l'ordre socio-econòmic imperant. Un ordre socio-econòmic sobre el que es suporta el mateix poder. Un ordre socio-econòmic intrínsecament injust i perpetuador de desigualtats en el que l'abisme entre rics i empobrits mai deixarà de créixer.

Com? Bàsicament, els socialistes han cercat aquest creixement amb dues receptes. Una d'elles diu que Barcelona ha de ser «guapa i moderna». Amb aquest pretext, i especialment des de les olimpíades del 92, s'ha promogut un model de ciutat basat en la promoció turística, comercial i empresarial (la Barcelona turística i dels negocis).

La segona recepta és la que més directament explica allò del model de creixement i asfalt. Resulta que al voltant de la tercera part dels ingressos de l'Ajuntament provenen de l'IBI (Impost sobre els Béns Immobles) i de l'impost sobre l'obra de les noves construccions. Si a més tenim en compte les limitacions del sistema de finançament local entendrem que les arques municipals depenen en bona mesura del dinamisme del sector de la construcció. Això explica, que no justifica, per què l'Ajuntament és un dels actors més actius i interessats en la promoció del creixement urbànic de la ciutat.

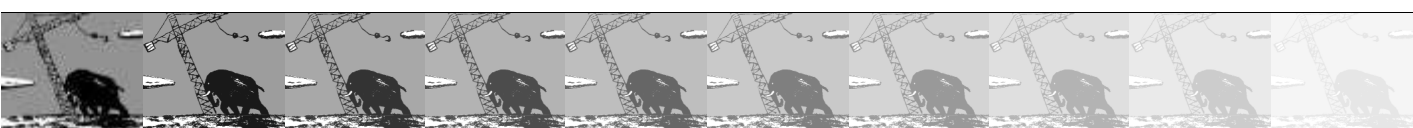
Un cop hem vist el com i el per què queda només preguntar-nos quines han estat les conseqüències de la implementació d'aquest model de ciutat per a nosaltres, les persones que vivim a Barcelona. Aquest tema és analitzat a l'últim punt d'aquest apartat.

En segon lloc, un altre aspecte a destacar és que en els últims anys l'Ajuntament ha passat d'una política d'urbanisme dissenyada per cobrir costos, de manera que la inversió pública necessària fos compensada pels ingressos aportats per les actuacions privades, a una altra on es generen grans beneficis.

L'objectiu oficial és esperonar la iniciativa i les inversions privades per tal d'agilitzar les transformacions urbanístiques i dinamitzar el tant cops sacrilitzat sector immobiliari. Un dels resultats «col·laterals», però, és la creació d'una enorme bombolla especulativa (entorn a un sector intrínsecament especulatiu) fruit de la cursa entre els grans operadors per embutxacar-se els enormes beneficis.

L'Ajuntament, un actor més de l'entramat especulatiu de la construcció

En l'apartat anterior hem apuntat com la política d'urbanisme de

Un escàs 5 % de la nova vivenda rep alguna subvenció pública com és el cas dels nous pisos de lloguer per a joves que, lamentablement, es construeixen sovint en detriment d'espais destinats a equipaments pels barris

l'Ajuntament afavoreix la creació de la bombolla especulativa entorn al sector immobiliari. Els motius són, bàsicament, els que ja s'han comentat però... encara hi ha més.

Per exemple: què passa quan és el mateix Ajuntament el propietari del sòl?

Les dades parlen per elles mateixes: en el període 1990-2002 l'Ajuntament s'ha venut 179.404 m² de sòl públic. Això li ha suposat uns ingressos d'aproximadament 15.000 milions de pessetes en els últims 8 anys (dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya).

El responsable d'Urbanisme de l'Ajuntament, Acebillo, ho justifica argumentant que «per cada metre quadrat venut s'han obtingut recursos per construir dos o tres metres quadrats de vivenda protegida». *LA VANGUARDIA; 11 de Gener 2003; VIVIR en Barcelona, pàg. 3.

Que s'han obtingut recursos ningú ho dubta però, on són els pisos de protecció oficial?

Certament el problema del preu de la vivenda és un dels que més preocupa a la població barcelonina. Un escàs 5 % de la nova viven-

da rep alguna subvenció pública com és el cas dels nous pisos de lloguer per a joves que, lamentablement, es construeixen sovint en detriment d'espais destinats a equipaments pels barris. Així, l'Ajuntament reserva el sòl destinat a vivenda per a subhastar-lo al millor postor i la iniciativa privada el dedica a inversions immobiliàries d'alt standing retroalimentant la dinàmica especulativa del sector esbossada amb anterioritat.

Costos socials

No és gens estrany que en referir-se a les conseqüències que es deriven de la situació urbanística que viu Barcelona sigui habitual parlar de costos socials. Alguns dels actors consultats atribueixen les dinàmiques descrites anteriorment al context socio-econòmic vigent però a ningú se li escapa la responsabilitat de l'Ajuntament com a institució amb plenes competències en la matèria. És possible agrupar aquests costos socials en dues categories:

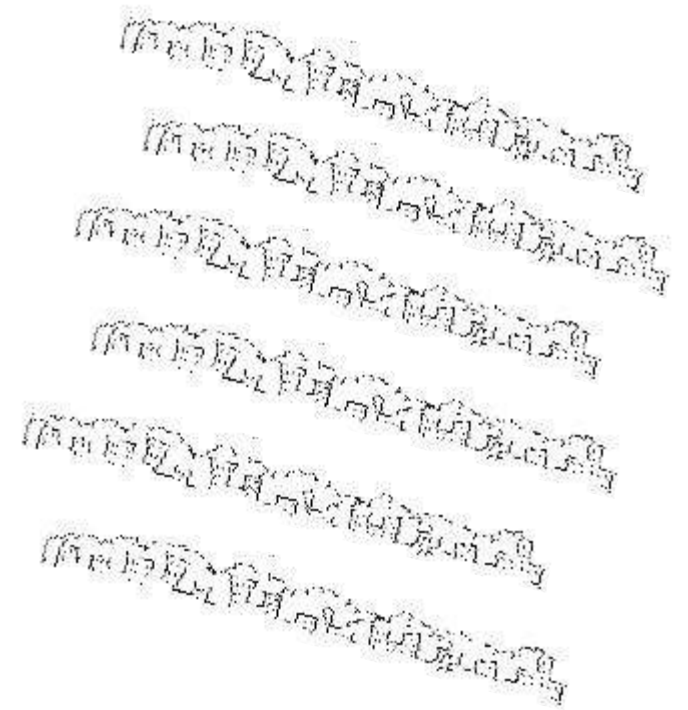
-D'una banda els que deriven de la dictadura urbanística dels grans operadors constructors i immobiliaris. Aquests, a través dels mecanismes de pressió explicats anteriorment, imposen un model urbanístic molt rendible als seus interessos econòmics i de greus conseqüències pels barris. L'Ajuntament socialista, però, és responsable directe de promoure el model de grans centres comercials i de la definició de les edificabilitats. Els efectes més importants d'aquesta visió mercantilista de ciutat es donen en la volumetria dels edificis, les pautes de mobilitat (cada cop més motoritzades i dirigides) dels ciutadans, la alienació veïnal, el control social i el tipus de mercantilització de l'espai. Efectivament els barris perden la seva identitat a raó del disseny urbanístic i social que més convé als poders econòmic i polític.

-D'altra banda, en el segon grup trobem els costos socials que deriven de l'augment del preu de la vivenda. També aquí l'administració local socialista té una clara i directa responsabilitat per la manca d'una política decidida d'habitatge públic i a preus taxats. Entre d'altres repercussions cal parlar de la dificultat que tenen els sectors amb menys poder adquisitiu d'accedir a una vivenda digna. Dos grups especialment sensibles a aquest fet són els joves i els immigrants. Una altra clara conseqüència és el fenomen de la gentrificació: el model socioeconòmic elitista imperant acaba expulsant de la ciutat als col·lectius amb rendes més baixes. Molts cops són pensionistes i gent gran que són forçats a marxar del lloc on han viscut tota la vida. És prou clar, doncs, que les necessitats dels i les que vivim a Barcelona no compten per res. Amb tot, però, encara tenen els nassos de fer-nos creure, a través de campanyes publicitàries tan fraudulentament com calculades, que la transformació de la ciutat en la Barcelona aparador, la Barcelona complex comercial i de negocis, la Barcelona caríssima i sense identitat encarada només a la promoció turística i econòmica que tant atreu a multinacionals, super empresaris i especuladors professionalitzats, ha estat dissenyada per nosaltres. *L'hem dissenyat nosaltres o l'han dissenyada per a nosaltres?...

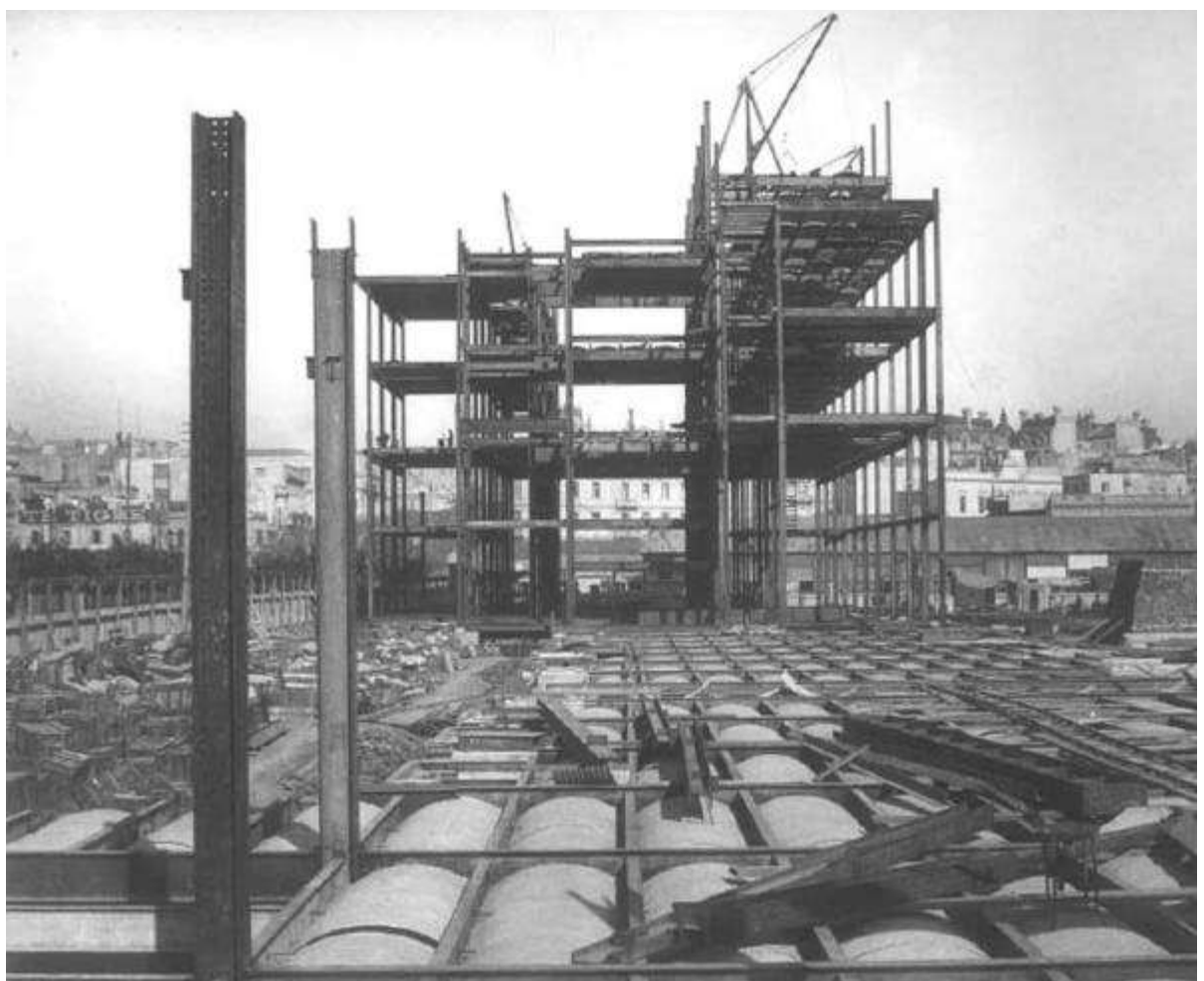
A continuació segueix un article titulat «De Boyer a Aznar: el fracàs de la política d'habitatge» que aprofundeix en les causes i implicacions del fenomen d'augment del preu de la vivenda i la seva relació amb les polítiques institucionals. Aquest document va ser publicat a la revista *Mientras Tanto* núm. 86, quaderns per a la transformació social que s'editen trimestralment des de fa més de 20 anys. L'autor del text és Albert Recio, economista, professor i investigador del Departament d'Economia Aplicada de la UAB a més d'un destacat activista del moviment veïnal barceloní i un experimentat analista del poder i dels moviments socials. És, també, redactor de *Mientras Tanto* i membre de la Junta del Centre de Documentació i Treball (CTD).

De Boyer a Aznar: el fracàs de la política d'habitatge

ALBERT RECIO

1. L'habitatge s'ha convertit en un dels principals problemes socio-econòmics de la població espanyola. Particularment de la població jove que tracta d'iniciar una vida independent de la seva família d'origen. No és un fenomen nou al nostre país, encara que el brutal augment dels preus en els sis últims anys (un augment mig del 73 % del preu de l'habitatge nou i un 84 % del usat) ha agreujat la situació, com mostra el fet que les unitats de convivència que compren un habitatge, dediquen gairebé el 50 % dels seus ingressos anuals a amortitzar el seu cost. Una situació que és encara més asfixiant en les àrees centrals de les zones metropolitanes, on els augments dels preus han estat superiors. Per no parlar de la dramàtica situació a la qual es veuen abocats molts immigrants estrangers, atrapats entre els alts preus i les discriminacions xenòfobes, la situació dels quals ens retorna al vell món del subarrendament i el

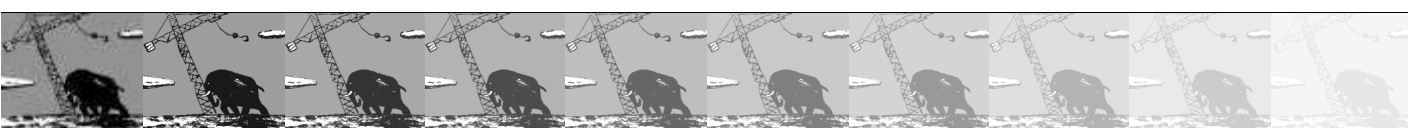

barraquisme, imperant a les grans ciutats espanyoles fins ben entrats els anys seixanta.

2. És fàcil qualificar la situació actual com una mera «bombolla especulativa» organitzada per uns pocs agents o alimentada per la col·locació d'ingents quantitats de

diners procedents de l'evasió fiscal. Ambdós factors estan presents, però no expliquen tot el fenomen.

En primer lloc una part de la situació pot explicar-se per l'existència d'una demanda real relacionada amb l'arribada d'un important

cohort de gent jove a la vida adulta, disposada a independitzar-se i que en els últims anys ha tingut una ocupació que li permet somiar amb la compra d'un habitatge. També perquè sectors de població adulta tracten de millorar les seves condicions de vida canviant d'habitatge a la recerca d'habitacles més amplis i confortables (en molts barris obrers de Barcelona una de les raons del canvi és la recerca d'edificis amb ascensor). Els canvis en l'estructura de les unitats de convivència i els hàbits de vida condueixen a un augment del nombre de metres quadrats per persona, encara major si es consideren les segones residències tan apreciades per les classes mitges. En segon lloc compten les condicions financeres. L'actual boom immobiliari corre paral·lel al procés de caiguda dels tipus d'interès. En gran mesura perquè l'abaratiment del cost financer de l'habitatge (i l'allargament del termini de cotització dels crèdits) s'ha transvasat en un creixement del cost directe de l'habitatge: de fet, de 1990 a 1998 els interessos hipotecaris van caure 10 punts i l'esforç per la compra d'habitatge nou va passar del 65 % al 31 % de la renda familiar; des d'aleshores els interessos pràcticament no han variat però sí els preus, amb el que l'esforç de compra torna a situar-se per sobre del 45 %. No està clar si el sector financer, mitjançant la seva relació amb promotors immobiliaris ha pogut recuperar part de les seves rendes o aquestes han anat a parar a altres sectors empresarials. La incertesa de les inversions financeres (accions, fons d'inversió), ha pogut augmentar la pressió de la demanda perquè per a moltes per-

sones la inversió en habitatge és una inversió «segura», que no es devalua. En tercer lloc és possible que també influeixin els aspectes fiscals, ja que la compra d'un nou habitatge, més car que l'anterior, constitueix un dels pocs motius de desgravament fiscal al qual té accés la majoria de la població. Hi ha, per tant, bones raons per pensar que una part de l'augment s'ha sustentat en una demanda real d'habitatge per part de la població d'«a peu». Encara que, sens dubte, l'entrada d'inversors estrangers (particularment en

determinades zones costaneres) i la incidència d'especuladors professionals reforçarien el fenomen.

3. El que sí resulta evident és el «fracàs» de les polítiques públiques per a proveir d'habitatge a costos raonables a la majoria de la població. El seu defecte principal és la concepció liberal en la qual es basen. Una política liberal que va engegar el PSOE amb la llei Boyer de lloguers i que el Partit Popular ha dut fins les seves últimes conseqüències. La hipòtesi central d'aquesta política és que si

ATUREM L'ESPECULACIÓ I LA DESTRUCCIÓ DEL PLANETA!!

es deixa als promotors privats àmplies potestats per a convertir l'espai en sòl edificable, l'oferta d'habitatge creixerà de tal forma que la competència produirà un ventall d'habitatges assequibles. És una hipòtesi que no s'ha confirmat a cap país però que s'utilitza una vegada i altra per a justificar la deixadesa de la intervenció pública directa, la desregulació de l'ús del sòl (amb greus efectes medi ambientals i la proliferació de l'urbanització dispersa) i el poder dels grans promotors. Una política que perd de vista que posar més sòl en mans dels promotors privats no és el mateix que posar habitatges a preu assequible al mercat. Gràcies a les polítiques liberals els promotors privats s'han fet amb ingents oportunitats de sòl que posen en el mercat a uns ritmes adequats als seus interessos.

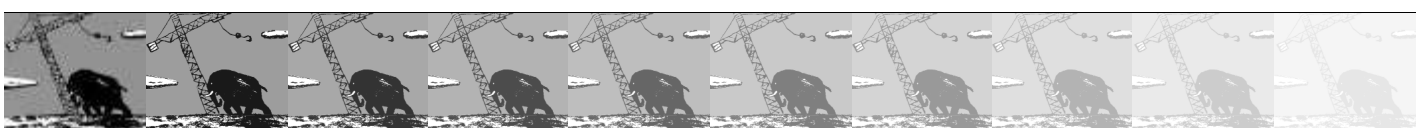
Sens dubte és el mercat privat del sòl qui determina el principal factor especulatiu, encara que possiblement tota l'estructura del sector de la construcció reforça aquestes pressions inflacionistes (cal recordar, però, que l'augment de la compra d'habitatge no s'inclou en l'índex de preus al consum, ja que es considera una inversió, amb el que tampoc es pren en consideració a l'hora d'a-

valuar les variacions del salari real). N'hi ha prou amb recordar el peculiar sistema d'organització de l'activitat productiva, on predomina la subcontractació en cadena, un terreny abonat alhora a la proliferació d'intermediaris parasitaris i a les condicions laborals impresentables (encara que sovint la precarietat en termes contractuals i la inseguretat van de la mà amb importants pagaments fora de conveni als treballadors més qualificats). En resum, tant l'estructura del mercat del sòl com l'organització del sector provoquen preus de l'habitatge que resulten completament inassequibles per als sectors de rendes més baixes i forcen a la resta a un enorme sacrifici per a obtenir-la. En l'actual marc de propietat és fins i tot inviable una gran política de compra de sòl per part del sector públic, perquè aquest resulta excessivament car per a les arques municipals. Per això moltes promocions públiques són, en el millor dels casos, petites operacions associades a grans actuacions privades.

La renúncia a la promoció pública d'habitatges de lloguer (Espanya [RTF annotation:] Seria políticament correcte substituir-ho per Estat espanyol? Clar que com és un article d'opinió... és el país

europeu amb menor proporció d'habitatge públic i major percentatge d'habitatge en propietat), i la pràctica desaparició de la promoció d'habitatges taxats i de protecció oficial no ha fet sinó agreujar el problema. Estem en condicions d'exigir al Govern, i a bona part d'ideòlegs neoliberals encastats en altres partits i en centres de formació d'opinió (Banc d'Espanya, universitats, etc.) explicacions sobre la paradoxa que la reducció de costos i controls sobre el sòl en lloc de promoure habitatge barat genera el seu contrari. I de començar a propugnar polítiques alternatives.

Resulta evident que qualsevol alternativa passa per una nova política del sòl. Una política orientada a eliminar les enormes bosses d'ingressos parasitaris que es deriven de l'actual estructura de la propietat i a promoure una ordenació adequada de l'espai orientada a preservar el medi natural i a organitzar una trama urbana vivible. Quelcom que passa d'una o altra forma per considerar el sòl un bé públic d'ús privat (o en una versió més reformista un bé privat sotmès a control públic). Una política que té precedents en casos com la política vienesa d'habitatge públic o la política danesa que consisteix en que els municipis poden adquirir el sòl que consideren urbanitzable a preus de sòl agrari per a posteriorment revendre'l als promotors privats en condicions de preu i urbanització decidides pels poders públics. Hi ha importants raons socials i ecològiques a favor d'aquest canvi de polítiques, encara que resultaria ingenu esperar que puguin portar-se a terme amb facilitat, ja que,

d'alguna forma, un canvi en les normes sobre la propietat del sòl significa una expropiació dels drets que reclamen per a ells els propietaris.

Possiblement una nova política del sòl hauria de completar-se amb una nova regulació del sector de la construcció, tractant d'eliminar els seus aspectes més parasitaris i promotors d'ineficàcia, i que cal fer per fronts diversos, des de la reducció dels escandalosos nivells de subcontractació, que no només són la base per una banda de la sinistralitat laboral, sinó que sovint generen ineficiència i costos ocults (en forma de nombrosos defectes de construcció que acaben allargant els terminis i generant costos monetaris addicionals). També intentant modificar l'estructura del sector promotor, reforçant iniciatives mixtes com el cooperativisme que en alguns casos ha donat bons resultats.

Però encara que d'idees n'hi ha moltes no pot esperar-se una resposta senzilla. Si algun sector és característic del capitalisme espanyol aquest és el relacionat amb el sòl i l'habitatge. Un sector que ha fet riques a un bon grapat de persones, que en els seus nivells superiors té una connexió íntima amb el gran capital financer, però que reuneix a la vegada a una extensa massa de promotors privats, molts d'ells d'àmbit local o regional, amb importants connexions amb les elits polítiques i socials. Un iceberg que té en els presidents de clubs esportius i en els escàndols que periòdicament esquitxen la vida nacional i local la seva imatge visible. Qualsevol política alternativa de sòl i habitat-

ge ha de considerar que s'enfronta a un entramat social molt dens, el qual es regirarà amb duresa davant qualsevol intent de canviar les coses de debò.

4. No podem lamentar la situació recurrent de l'habitatge car i la destrucció de l'espai urbà i periurbà sense oferir alternatives i generar moviments socials. I si alguna cosa ha caracteritzat la història recent és que el tema de l'habitatge ha estat un problema recurrent i en canvi no ha donat lloc a un moviment social de suficient densitat (amb l'excepció del moviment okupa, amb unes característiques peculiars que difícilment li permeten mobilitzar darrera seu a sectors socials diferents dels joves que participen en les seves accions i centres socials). Possiblement perquè l'associació habitatge- propietat, tan assentat en el nostre país des de la dècada dels seixanta, ha fet que per a grans masses de la població la qüestió de l'habitatge es consideri un tema privat. Una valoració social reforçada a més per dues qüestions complementàries: la valoració negativa de l'habitatge públic i la participació, subsidiària, de moltes persones en el propi procés especulatiu. Els barris de promoció pública, sovint pensats com autèntics guetos per a població marginal, han generat una imatge negativa dels mateixos (sens dubte reforçada per les idees racistes, classistes, reaccionàries, que traves-

sen la nostra societat) que els fa poc desitjables per a molta gent. L'alça de preus no només ha enriquit als promotors, també ha afavorit a una gran massa d'individus que han finançat un habitatge nou amb la venda del vell, o que han tret bona tallada de la inversió en habitatge com forma d'estalvi. L'especulació està fins i tot present entre els immigrants que subarrenden pisos als seus compatriotes. Com també pot detectar-se en algunes lluites veïnals en les que l'actitud d'algunes persones està més influïda per la consideració de l'impacte potencial que tindrà una determinada actuació sobre el valor futur de la seva propietat que per consideracions d'interès col·lectiu o merament de millora del seu entorn.

L'habitatge no té solució satisfactòria per a gran part de la població en l'actual marc neoliberal. Però una política alternativa només pot avançar amb èxit si aconseguim que es consideri un problema públic i s'adopti una nova política de sòl i de regulació sectorial (laboral, organitzativa). I per a això no només és necessari plantar cara a l'ofensiva neoliberal, cal, a més, desenvolupar una cultura pública del sòl.

L'Urbanisme a cop de porra al «Forat de la Vergonya»

El Peri de Ciutat Vella va ser aprovat el 1985 i està dividit en Peri del Raval, Peri del Sector Oriental (pel Casc Antic) i Peri de la Barceloneta; també hi ha un Peri del Sector Central (pel Barri Gòtic) que tanmateix fou implementat només en una petita part; de fet al Barri Gòtic segueixen en vigor les Normatives urbanístiques establertes en el Pla General Metropolità (PGM). En total, aproximadament el 15 % de Ciutat Vella està afectada por algun Peri. Les expropiacions forçoses i els desplaçaments massius de població per alliberar sòl reurbanitzable i revaloritzat han estat una constant.

EL PERI DEL SECTOR ORIENTAL

El Peri del Sector Oriental afecta la zona del nord-est de la Via Laietana, integrada pels barris de Santa Caterina, Sant Agustí i La Ribera.

El Peri es basa en l'anomenat Pla Popular (1979), redactat per un equip d'arquitectes consituït per Ricard Fayos, Pere Giol, Joan Galimany, Rafael de Cáceres, Pedro Domínguez i Carles Pareja. En el Pla Popular s'estableixen zones de conservació, que es deixarian en mans de la iniciativa privada, i zones de remodelació, corresponents als sectors més degradats en les què intervindria l'Estat amb enderrocs i construcció de noves infraestructures, espais públics, vivendes socials, etc. Les zones de remodelació es concentren al barri de Santa Caterina, delimitat per la part de muntanya pel carrer Sant Pere Més Baix i per la banda de mar pels carrers Bòria, Corders, Carders i Portal Nou, cobrint al voltant del 70 % de la seva superfície.

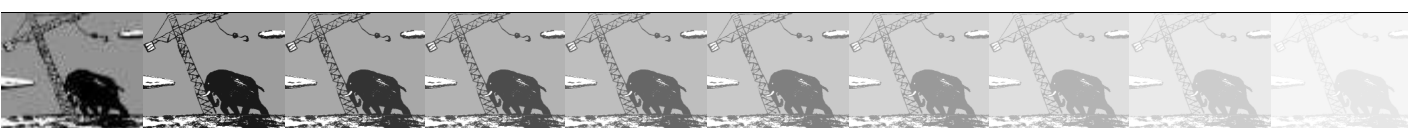
Del Pla Popular, sota la forta influència del que era aleshores Delegat d'Urbanisme, l'arquitecte Oriol Bohigas, va sorgir el 1985 el Peri definitiu que limita les actua-

PERI DEL RAVAL

Inversió 3.870 milions pessetes
Superfície afectada 19.237 m²
Data prevista de finalització 1999

PERI SECTOR ORIENTAL

Inversió 3.630 milions PTA
Superfície afectada 16.855 m²
Data prevista de finalització 1999

cions al barri de Santa Caterina en l'anomenada àrea central de remodelació, delimitada pels carrers Álvarez de Castro, Gombau, Fonollars, Carders, Montanyans, Pou de la Figuera, Serra Xic, Marquilles, Gatuelles, Armengol, Metges i Sant Pere Més Baix.

El Peri determina tres àrees principals d'intervenció al barri de Santa Caterina:

- l'obertura de l'avinguda Francesc Cambó;
- la remodelació del mercat de Santa Caterina;
- la creació d'una plaça pública entre els carrers Jaume Giralt, Metges i Montanyans; és a dir, l'àrea avui popularment coneguda com Forat de la Vergonya, amb un edifici per a equipaments públics a cada extrem.

Amb la primera actuació es pretenia realitzar un tall al teixit medieval del barri de Santa Caterina per a facilitar la circulació del trànsit rodat. No obstant, el 1995 el Projecte d'obertura de l'avinguda Cambó va canviar oportunament el nom pel de Projecte de regeneració ambiental del Casc Antic, obertura Porta Cambó i Jardins Montanyans/Metges.

Aquest canvi de nom fou necessari ja que l'Ajuntament havia sol·licitat subvencions al Fons de Cohesió de la Unió Europea i aquestes ajudes econòmiques s'atorgaven a projectes de rehabilitació dels cascs antics de ciutats europees que seguissin criteris ambientals. Amb aquest canvi de vocabulari es va aconseguir dis-fressar de projecte ecològic una intervenció destinada a incrementar el volum del trànsit rodat en el Sector Oriental.

El projecte de prolongació de l'avinguda Cambó va patir nombroses modificacions degudes a les protestes veïnals. Així doncs, el 1997 l'Ajuntament va encarregar a l'arquitecte Enric Miralles modificar el projecte de manera que fos menys traumàtic. D'aquesta revisió va sorgir la Modificació de l'estudi de detall de l'Àrea Central de remodelació del Peri del Sector Oriental, en la què Miralles es va limitar a reordenar les volumetries edificables segons els seus usos ja que l'Estudi de detall no permetia cap canvi substancial en l'ordenament urbanístic fixat pel Peri.

Tenint en compte la forta resistència veïnal, plasmada en la pugna mantinguda entre l'Associació de Veïns en Defensa de la Barcelona Vella i l'Ajuntament, Miralles intentà combinar l'estructura medieval del barri amb les formes modernes, en lloc d'esborrar la primera a base d'enderrocs, i proposà conservar alguns edificis i

---

El projecte de prolongació de l'avinguda Cambó va patir nombroses modificacions degudes a les protestes veïnals

---

façanes per a minimitzar l'afectació de la zona. També va preveure mantenir alguns edificis de particular valor històric, com la casa Vallescà, ubicada al c/ Jaume Giralt num. 4, casa natal del popular poeta Joan Maragall.

Tot i això, l'Ajuntament va refusar l'esmentada modificació ja que suposava reduir la superfície sense edificar fixada pel Peri i això hagués requerit l'aprovació per part de la Comissió d'Urbanisme, òrgan depenent de la Generalitat. D'aquesta manera la prolongació de l'avinguda Cambó va seguir segons els criteris generals del Peri original. Un cas significatiu va ser el de la casa Vallescà enderrocada després que el 1999 l'edifici deixés de ser d'especial interès històric i cultural a través d'una «oportuna» i polèmica descatalogació. El juliol del 2000 l'Associació de Veïns en Defensa de la Barcelona Vella va interposar un recurs contra l'Ajuntament per haver donat la llicència d'enderroc. Però davant la política de fets consumats de l'Ajuntament, i veient que no s'aconseguiria parar l'enderroc, l'associació va decidir no continuar amb un contenciós llarg i costós per un edifici que ja no existia.

L'actuació més destacable va ser segurament la que va afectar el que durant un segle i mig fou el centre econòmic del barri: el mercat de Santa Caterina. Al llarg dels anys s'havia anat teixint al voltant del mercat una xarxa de petits comerços que vivien del fluxe de persones que confluïen en aquest punt. La remodelació del mercat prevista pel PERI va ser definida en un estudi de detall, també realitzat per Enric Miralles el qual seria aprovat definitivament el 2000. Aquest projecte preveu la conservació parcial de la façana del mercat, la construcció en la

part posterior de blocs de vivendes públiques amb 40 unitats, la realització d'un aparcament subterrani de varies plantes i la construcció d'una gran estructura d'acer i vidre per sobre del mercat a la part de l'avinguda Cambó. Aquest projecte va trobar l'oposició de la Generalitat la qual va presentar un recurs contenciós administratiu.

Com a resultat de la negociació entre les dues administracions, es va pactar que les vivendes de la part posterior del mercat serien residències assistides per a gent gran i discapacitats. Sembla clar que l'objectiu era reduir l'alarma social causada per les obres que, per altra banda, van patir un llarg retard degut al descobriment de restes arqueològiques durant les excavacions prèvies a la construcció de l'aparcament. A part de les esperades runes del convent dominic (església, sala capitular i dos claustres), es van trobar uns monuments funeraris de l'època romana i una capella romànica. Arran d'aquestes troballes, el projecte va tornar a ser modificat: l'aparcament es va limitar a l'àrea del mercat pròxima a l'avinguda Cambó i a la part posterior del mercat seran visibles les restes a través d'un terra de vidre de 700 m². No obstant, varis

... va morir de mica en mica tota la vida comercial de l'entorn, donant un pas més cap a l'extinció del que havia estat el motor econòmic del barri ...

grups veïnals i culturals havien donat suport al projecte alternatiu presentat per dos alumnes d'un curs de postgrau, els arquitectes Félix Durán i Natalia Tobón, que proposaven la construcció d'un «parc arqueològic» transitable que quedaria a l'espai central del mercat reconstruït.

Les excavacions arqueològiques al mercat de Santa Caterina van acabar la primavera del 2001; part de les peces trobades es guarden al Museu d'Història de la Ciutat, mentre que les restes dels edificis religiosos amb les seves cimentacions van desaparèixer amb les obres. El juny del 2001 es van iniciar les obres de l'aparcament subterrani segons els plans les modificacions del despatx Miralles & Tagliabue. L'impacte social de les obres al mercat fou notable. Quan van iniciar-se els enderroc, anys abans de l'aprovació definitiva de

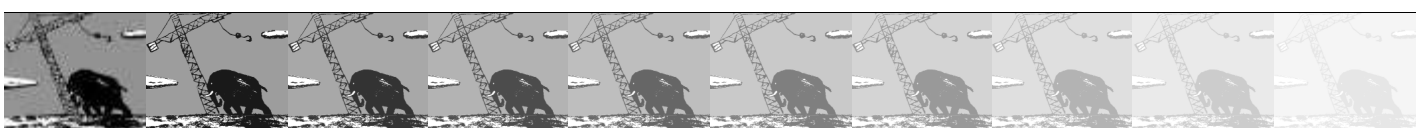
l'Estudi de detall, les parades van ser traslladades a una carpa provisional fora del barri, al passeig de Lluís Companys.

Amb la desaparició del mercat va morir de mica en mica tota la vida comercial de l'entorn, donant un pas més cap a l'extinció del que havia estat el motor econòmic del barri durant dècades: el petit comerç.

Pot ser interessant comparar aquests fets amb el discurs que l'Ajuntament utilitza per descriure els projectes de prolongació de l'avinguda Cambó i de remodelació del mercat de Santa Caterina:

(...)En aquest encadenament d'espais es barregen la nova arquitectura i la rehabilitació dels edificis existents, que milloren les condicions d'habitabilitat dels habitatges, amb la finalitat que aquestes ajudin a mantenir el caràcter de l'entorn.

(...)Aquesta actuació crearà un nou recorregut de penetració en el barri; s'adaptarà als criteris de traçat del sector medieval, (...); crearà un espai urbà que, sense renunciar a les exigències actuals de la circulació rodada, tingui la complexitat pròpia d'un teixit urbà antic; establirà un itinerari clar entre l'avinguda Cambó i el Mercat de Santa Caterina (...). Es tracta d'integrar el mercat remodelat, (...)conservant els elements més significatius de l'edificació existent, especialment el cas d'edificació perimetral, i permetent la creació de nous espais lliures per a ús públic. Així, el mercat s'avança sobre l'avinguda Cambó amb una gran marquesina com a element d'atracció i referència, millorant la connexió del mercat amb el seu entorn, reforçant el circuit monumental constituït per la ciutat romana i els carrers dels palaus (...).

El tercer punt de la remodelació previst pel Peri a Santa Caterina afecta l'àrea actualment coneguda com Forat de la Vergonya. Al projecte urbanístic previst per a aquesta zona dedicarem una especial atenció ja que ha desencadenat un conflicte social explícit de gran intensitat.

EL PROJECTE URBANÍSTIC DEL FORAT DE LA VERGONYA

Aspecte urbanístic

Com hem dit, el Peri original de 1985 qualifica l'àrea compresa entre els carrers Jaume Giralt, Metges/Montanyans i Pou de la Figuereta com a zona de remodelació, és a dir, d'enderrocs. L'ús al què es destinarà el solar resultant no s'especifica. A les directives generals del Peri del Sector Oriental s'especifica que les àrees d'aparcaments s'hauran de col·locar fora del perímetre de Ciutat Vella, i no pas a l'interior. El 1997 l'arquitecte Enric Miralles va realitzar un Estudi de detall que definia el nou traçat d'obertura de l'avinguda Cambó i

qualificava la zona corresponent al Forat como 6b, és a dir, una àrea destinada a la creació de parcs i jardins de caràcter local amb edificis d'equipament públic als extrems. Així, PROCIVESA va procedir a l'enderroc dels blocs de vivendes compresos entre els carrers Metges i Jaume Giralt, alguns dels quals havien estat ocupats uns mesos abans. Des d'aleshores, el solar resultant dels esmentats enderroc serà conegut com Forat de la Vergonya. Amb la intenció d'aprofitar en positiu aquest espai, l'aparició del qual havia estat tan traumàtica per al barri, el veïnat va decidir

utilitzar-lo per a diverses iniciatives (menjars, festes, concerts...) i finalment convertir-lo en un parc autogestionat. No obstant, el 23 d'octubre del 2002 Katy Carreras, regidora del districte de Ciutat Vella va comunicar a les veïnes que al Forat de la Vergonya es construiria un poliesportiu de dimensions reduïdes i un pàrquing subterrani que seria gestionat per l'empresa Smassa (Societat Municipal d'Aparcaments i Serveis S.A, de propietat municipal). A més, també es va informar que, com que es tractava d'una àrea que forma part del casc antic de Barcelona, es realitzarien també

unes cates per a sondejar el subsòl en previsió de trobar-hi elements de rellevància arqueològica.

No cal dir que una intervenció d'aquest tipus significava la destrucció del parc autogestionat pel veïnat i mesos d'obres, soroll, pols, runa... quelcom que, de tota manera, ja forma part de la quotidianitat dels residents al barri de Santa Caterina. Tanmateix, quedava clar l'oportunisme i la hipocresia dels gerents de política urbanística de l'Ajuntament: el Peri de 1985, sempre invocat como a text de referència per a les intervencions a Ciutat Vella i a través del qual s'havien justificat els innumerable i traumàtics enderrocs, perdia, de sobte, qualsevol caràcter vinculant ja que l'Ajuntament pretenia executar quelcom (un pàrquing subterrani) totalment diferent al que el mateix Peri preveia (una zona verda).

Aspecte social

L'oposició veïnal als plans de l'Ajuntament pel Forat de la Vergonya ha estat constant i intensa. El 15 d'octubre del 2002 part del veïnat va impedir que les màquines comencesin a perforar el Forat enfilant-se a les excavadores. El 16 de novembre, uns dies després d'una assemblea veïnal en contra del projecte municipal, es va organitzar una plantada popular d'arbres amb la intenció de fer del Forat una zona verda autogestionada.

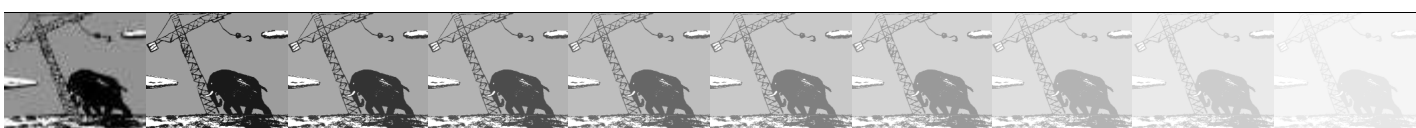
Tot i això, les obres es van iniciar el matí de dilluns 18 de novembre quan els obrers de l'empresa Faus, acompanyats d'un imponent dispositiu policial d'antiavalots de la Guàrdia Urbana, iniciaren la cons-

trucció del mur que voreja el solar i que seria batejat per veïns i veïnes com el Mur de la Vergonya.

Les plantes van ser arrencades i confiscades. Les protestes foren brutalment reprimides. Hi hagué càrregues policials i un veí va ser detingut. Aquella mateixa tarda, aprofitant que el mur encara no estava acabat, algunes veïnes van tornar a plantar arbres. L'endemà, però, van tornar les excavadores, aquest cop acompanyades d'una dotzena de furgonetes d'antiavalots i d'un centenar d'efectius policials. I als carrers Carders, Sant Pere Més Baix i a les travessies properes al Forat una parella d'agents de paisà cada 50 metres aproximadament. Una vintena de persones van baixar al carrer per protestar i la resposta de la Guàrdia Urbana fou un altre cop molt dura: càrregues i un veí a l'hospital després d'haver estat ruixat amb un esprai urticant per un secreta.

Sota la vigilància constant, dia i nit, dels antiavalots de la policia municipal i de vigilants de seguretat d'una empresa privada, la construcció del mur va finalitzar en pocs dies durant els quals el barri va viure sota l'assetjament policial recordant les tristes èpoques d'unes dècades enrere.

Un obrer de l'empresa contractada per a la construcció del mur va

ser acomiadat després de la seva negativa a treballar en aquelles condicions de tensió i conflicte.

El 21 de novembre es va celebrar al Convent de Sant Agustí, a pocs metres del Forat, l'assemblea de la Plataforma Veïnal Contra l'Especulació a la que foren invitades totes les veïnes i associacions del barri i a la què van assistir unes 150 persones, entre elles dos agents de paisà de la Guàrdia Urbana que van allunyar-se ràpidament un cop identificats.

Durant els dies següents es va anar acumulant tensió entre l'Ajuntament, el veïnat i simpatitzants del Forat. Divendres 29 de novembre més de 500 persones es manifesten contra l'especulació des de la plaça de l'Ajuntament fins al Forat trobant-lo, un cop arribades en allà, misteriosament desprovist de protecció policial. Gairebe una invitació als manifestants a que expressin lliurement el seu rebuig als tèrbols plans municipals: en només vint minuts, del Mur de la Vergonya queden tant sols alguns maons sense que els antiavalots, desplaçats als carrers propers arribin a intervenir. No obstant, l'Ajuntament no va retrocedir gens ni mica les seves posicions: dissabte i diumenge, dos dies després de la manifestació, els obrers es van veure obligats a renunciar al seu dia de descans per aixecar de nou part del mur. Dilluns 2 de desembre, encara sense acabar la reconstrucció del mur, les excavadores van irrompre al Forat per rebentar el solar creant profundes trinxeres: comencaven les cates arqueològiques.

El veïnat, lluny de desanimar-se, va seguir organitzant activitats a la part que havia quedat fora del tancat; també aquest cop tingueren una forta resposta repressiva. Per exemple, la mateixa setmana, unes 60 persones es van reunir per sopar a la plaça situada al davant del Forat, però la Guàrdia

---

... les forces policials van formar un cordó i van empènyer tothom fins al carrer Carders, llençant plats, menjar i estris pel terra ...

Urbana, present amb 6 furgonetes d'antiavalots, notifica que està prohibit menjar al carrer. Quan l'olla amb arròs va entrar en escena i es van començar a repartir plats, les forces policials van formar un cordó i van empènyer tothom fins al carrer Carders, llençant plats, menjar i estris pel terra. En qüestió de minuts els objectes que havien quedat a la plaça foren carregats a corre-cuita a un camió de la neteja urbana sense que s'airegués cap acta d'incautació.

La setmana següent sortí el Manifest per una Ciutat Vella Verda i Sense Especulació Urbanística, firmat per més de 60 associacions i entitats, en el què es critica durament l'actuació de la Guàrdia Urbana, es demana la suspensió immediata del projecte de pàrquing i es proposen ubicacions alternatives pel poliesportiu. Paral·lelament, les veïnes van efectuar una queixa formal (v. document 56 (95)D/16045) a l'organisme que regula la concessió d'ajuda financera del Fons de Cohesió de la Unió Europea al projecte Regeneració ambiental de Ciutat Vella, Barcelona 1995-98, àrea del Casc Antic, subratllant que el projecte de pàrquing-poliesportiu no respecta els més elementals criteris mediambientals i per tant no pot ser finançat amb els fons comunitaris.

Uns dies després) al Convent de Sant Agustí Vell va tenir lloc una conferència sobre Drets Humans organitzada per l'Ajuntament en la

què participà Ernest Maragall. Algunes veïnes, escandalitzades pel cinisme dels funcionaris municipals, es van mobilitzar repartint fulls informatius i assistint a la conferència. De la trobada-aldarull entre veïnes i Ernest Maragall va néixer una proposta, per part d'aquest últim, de cita a la qual el veïnat duria les seves peticions i, així, mirar de resoldre la situació d'evident conflicte social al barri de Santa Caterina. El dia següent els titulars de la premsa van ser: «La pressió veïnal obliga l'Ajuntament a parar el projecte del Forat de la Vergonya». La veritat és que alguns càrrecs de l'Ajuntament, davant la constant i radical oposició veïnal, moguts per càlculs d'oportunisme polític (cal tenir present que s'acostaven les eleccions de maig del 2003) i preocupats per la nitidesa com la seva cara més autoritària i econòmicament interessada estava arribant a l'opinió pública, es van veure obligats a fer-se enrere justificant-se en la necessitat d'efectuar un «estudi de viabilitat» per a la construcció d'un pàrquing cobert per una «moqueta de zona verda». Mentrestant segueixen les accions esporàdiques contra el mur; tanmateix, sembla que alguna cosa hagi canviat en la estratègia de l'Ajuntament. Els obrers ja no van tan ràpid a la reconstrucció, ni els antiavalots a la repressió. El Mur de la Vergonya està desfet en diversos punts i la tanca metàl·lica ja no hi és, tot i que les cates arqueològiques tiren endavant i els vigilants privats segueixen al Forat dia i nit. Finalment, el mur fou substituït totalment per una tanca metàl·lica. L'abril del 2003, arran d'una acció espontània, es va recuperar una part de l'àrea del Forat, s'hi van replantar algunes plantes i es va construir un petit escenari i bancs per a seure. La majoria del Forat continua tancat, però ja se

sap, les reixes metàliques no aguanten tant com el ciment...

Aspecte econòmic

El Peri del Sector Oriental està gestionat econòmicament per Focivesa, hereva de Procivesa.

La societat anònima de capital mixt Promoció de Ciutat Vella, S.A. (Procivesa) va ser creada el 1988 amb un capital inicial de 2.800 milions de pessetes (17 milions d'euros), procedent en un 61 % de fons públics (54 % Ajuntament de Barcelona; 7 % Diputació de Barcelona) i en un 39 % de capital privat (distribuït entre els bancs BBV, BEX, La Caixa de Pensions i Caixa de Catalunya, la societat d'aparcaments SABA i les societats anònimes Promoció Ciutat Nova SCP, EUESA i CTNE). Als seus estatuts es cedia a Procivesa un plaç de vida de 14 anys fixant, així, la seva dissolució el 2002.

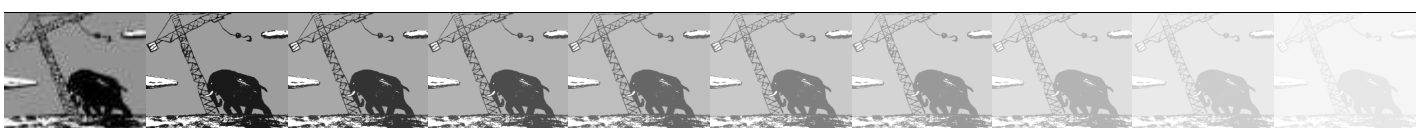
16 L'Ajuntament ha creat la societat

successora, Foment de Ciutat Vella S.A. (Focivesa), que s'encarrega de totes les responsabilitats de Procivesa mes enllà del 2002. Procivesa/Focivesa, en estreta col·laboració amb l'Ajuntament, és responsable de la planificació, realització i promoció dels projectes de rehabilitació al centre històric; és a dir, dels Peri de Ciutat Vella. Procivesa/Focivesa financia les reformes de Ciutat Vella amb fons de l'Ajuntament, amb les subvencions europees del Fons de Cohesió i amb activitats immobiliàries pròpies, eufemisme amb el què es refereixen a l'especulació amb els béns immobiliaris expropiats i adquirits.

Procivesa/Focivesa s'encarrega de l'expropiació, dels enderroc, de la rehabilitació i de la construcció de nous edificis; cobra els lloguers de les vivendes rehabilitades i de nova construcció i ven edificis a empreses immobiliàries amb finalitats especulatives. A través de la seva activitat també rep crèdits al

mercat financer i especula amb ells com qualsevol altra empresa. Gràcies als Peri, Focivesa pot apropiarse de les vivendes que pertanyien als veïns expulsant-los. No obstant, l'expropiació només és legal si es consuma finalment l'enderroc; en cas que fossin rehabilitats els expropiats podrien reclamar drets sobre els seus edificis. Això explica l'interès de Procivesa/Focivesa en fomentar una política d'enderrocs en lloc de rehabilitacions respectuoses i amb la participació dels afectats.

En el cas d'alguns edificis d'especial valor (com la casa Vallescà, cfr. supra), és necessària una descatalogació per a procedir a l'enderroc (procés amb el que, a partir d'un informe arquitectònic, es desproveeix a un edifici del seu status especial de monument històric per a recatalogar-lo com a vivenda comú). Gràcies a l'estreta col·laboració entre Procivesa/Focivesa i els funcionaris de l'Ajuntament encarregats de realitzar els

informes arquitectònics l'esmentada descatalogació sol efectuar-se amb una rapidesa i eficiència admirables; sempre que l'enderroc a realitzar entri dins els plans especulatiu de Focivesa. De la construcció de les noves vivendes s'encarrega l'Institut Català del Sòl (Incasol), que pertany íntegrament a la Generalitat de Catalunya i que és especialista en la realització de projectes de molt baix cost i, per tant, de baixa qualitat.

En conclusió, el Peri del Sector Oriental, amb el seu volum d'enderrocs (cal recordar que en el cas del barri de Santa Caterina el 70 % de la superfície està afectada) representa un projecte de gran interès econòmic per a Procivesa/Focivesa. La política d'intervenció urbanística als barris humils de Ciutat Vella respon també a un projecte socioeconòmic a més llarg termini.

És evident que els poders politico-econòmics no poden tolerar durant gaire temps més l'existència de barris populars amb un tei-

xit social complex i potencialment problemàtic al cor històric d'una ciutat de gran visibilitat europea com Barcelona.

En aquest sentit, l'estratègia de l'Ajuntament i el capital és empènyer als sectors «marginals» (immigrants, okupes, rodamons o simplement qui no pugui pagar un lloguer de 600 € al mes) fora de la ciutat, cap a les barriades dormitori aïllades i poc visibles (el Bus Turístic no té cap parada a Santa Coloma) amb la intenció de convertir el casc antic en un aparador gegant que actuï com a reclam del turisme i els negocis... Aquest procés, que a altres ciutats europees com Roma o París ha assolit un grau de desenvolupament molt superior, preveu l'aplicació de diverses estratègies, des de l'increment de l'operatiu policial als cascs antics fins l'implementació d'una política de «renovació» dels barris medievals com en el cas de Santa Caterina. Per tant, les actuacions de societats com Procivesa/Focivesa proporcionen

beneficis polítics directes al poder econòmic i al municipal mentre contribueixen a crear les condicions per a que aquests mateixos actors puguin enriquir-se encara més durant els propers vint anys. La intervenció al Sector Oriental segueix clarament aquesta lògica: obrir el barri de Santa Caterina al trànsit rodat (obertura de l'avinguda Cambó), crear estructures que atreguin a població d'altres barris i amb més possibilitats econòmiques (pàrquing al Forat), impulsar la desaparició del petit comerç (rehabilitació/reducció del Mercat de Santa Caterina), desallotjar les cases okupades (desallotjament de la casa del c/Beates), expropiar les pobres, enderrocar les seves cases i construir pisos nous per als rics... o hotels per a les turistes (com l'Hotel Catalonia del carrer Sant Pere més Baix, un edifici que abans havia estat ocupat). No sabem exactament com es repartiran el pastís, però... no hi ha massa dubtes sobre qui en sortirà perjudicat?

Pla urbanístic

22@

La lluita d'un barri

El Pla urbanístic 22@ està promogut per l'Ajuntament de Barcelona i afecta directament al patrimoni històric i al teixit social del barri de Poble Nou. El pla 22@ es durà a terme a través dels Peri (Plans Especials de Reforma Interior), que són plans urbanístics executats i planificats per l'Ajuntament de Barcelona. Els Peri que es volen fer dins el 22@ són els següents:

- Peri Eix Llacuna,
- Peri Lull-Pujades (llevant),
- Peri Lull-Pujades (ponent),
- Peri Campus audiovisual,
- Peri Perú-Pere IV,
- Peri Parc Central,
- Peri Icària.

Peri Eix Llacuna

El primer Peri Eix Llacuna es basava en la construcció de 9 torres de 72 metres d'alçada (uns 24 pisos), 216 habitatges nous i un gratacel d'equipament a una zona verda. Tot això afectava a 92 famílies que eren obligades a traslladar-se.

Aquest Peri es va aprovar el dia 24 de desembre del 2001, però davant l'oposició dels veïns i veïnes es va aconseguir aturar.

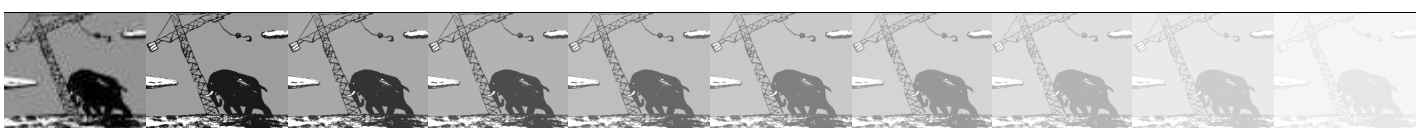
L'Associació de Veïns del Poble Nou va arribar a un acord amb l'Ajuntament de Barcelona per la modificació del Pla, amb la disconformitat d'altres col·lectius veïnals com la Coordinadora contra el 22@, o l'Associació d'Afectats 22@. Sense tenir en compte l'oposició d'una part important del barri, el consistori va tirar endavant el projecte, és a dir, l'acord de modificació.

El nou Peri Eix Llacuna va ser aprovat el dia 8 d'octubre del 2002 en el Ple de Districte de Sant Martí, en procediment d'urgència (a favor, PSC, abstencions, IC-V i ERC), i finalment en el Ple de l'Ajuntament el dia 25 d'octubre (vots a favor, PSC, IC-V i ERC).

Aquest Peri està recorregut amb un contenciós administratiu.

Aquest nou Peri es basa en la disminució de les torres i les seves alçades. Es redueix el número de torres de 6 a 8 amb una alçada de 45 metres, (uns 15 pisos), en un carrer on els edificis més alts tenen 5 pisos.

Aquest Pla té previst un equipament de 5.000 m² a Llacuna-Pallars; un aparcament públic de 550 places. El número de pisos nous es redueix a 188, i les vivendes afectades a 58. Però es continuen mantenint els equipaments en plena zona verda.

Amb aquest exemple podem veure com el Poblenou està patint una gran transformació, convertint-se en l'objectiu de les grans multinacionals, constructores, immobiliàries... per tal de treure'n el major benefici d'aquesta requalificació urbanística d'iniciativa pública que és el 22@.

Qui es reparteix el pastís del 22@?

- Les immobiliàries Servihabitat i Immobiliària Colonial (propietat del Grup La Caixa); aquesta última és propietària de la Torre Llacuna (edifici de 13 pisos a Llacuna-Gran Via) i té més de 50.000 m2 a Lull-Diagonal.
- Necso Immobiliària (Grupo Acciona) que construeix un hotel al carrer Agricultura.
- @rtibos (Grupo Castellví) que construeix l'edifici de T-Sistems.
- Grupo Lar, Habitat o Layetana que tenen propietats a la Diagonal. Altres immobiliàries implicades en el 22@ són l'americana Lincon o l'espanyola Bami-Metrovacesa.
- Les empreses tecnològiques Retevisión (Grupo Auna controlat per Endesa, Unión Fenosa, Telecom Italia i BSCH). T-Sistems (Deutsche Telekom), Telefónica, General Electric o Indra (indústria espanyola vinculada a la fabricació d'armament).
- El Consorci de la Zona Franca (dirigit per l'exregidor del PP Enrique Lacalle, aquesta institució ha venut terrenys de propietat pública del Peri Eix Llacuna a immobiliàries privades.
- El Grup Godó, que té els tallers de La Vanguardia afectats pel Peri Eix Llacuna. Tindrà grans beneficis degut a la construcció d'un edifici de 48 metres a la seva propietat.

Conseqüències socials del 22@

Els efectes que provocarà un pla urbanístic de les característiques del 22@ al teixit social del barri del Poblenou són molt greus. Davant la degradació i la destrucció del patrimoni històric, els veïns i veïnes demanen polítiques de manteniment i restauració d'aquest espai per a ús públic. S'ha d'intentar preservar la identitat urbana del Poblenou, per això, veïns i veïnes s'oposen a la construcció de torres de 48 metres d'alçada, apel·lant a la lògica volumètrica d'altres àrees del barri. Davant de la substitució social que el projecte 22@ vol sotmetre el barri de Poblenou, s'exigeix el manteniment de la totalitat dels habitatges i dels tallers on es desenvolupen activitats industrials, artesanals o associatives, per a poder preservar el teixit social. El pla urbanístic del 22@ tindria una sèrie de conseqüències, fins i tot a curt termini, al barri de Poblenou:

- Afectats directes. Totes aquelles famílies i petits negocis que han de marxar de la seva propietat o lloguer (on en alguns casos hi han viscut tota la vida) per l'actuació del 22@ a canvi de míseres indemnitzacions.

- Agressions al territori. La destrucció de bona part del paisatge i del patrimoni històric del barri.
- Imposició de gratacels i enormes obres arquitectòniques que no responen a la realitat urbanística i cultural del barri, ni presenta criteris de sostenibilitat.
- Destrucció del petit comerç i de la petita indústria. Els petits comerciants no podran afrontar la competència de les noves empreses que vindran a Poblenou i poden acabar desapareixent.
- Alteració de l'estructura social. El Poblenou és un barri majoritàriament treballador i no podrà afrontar els ritmes de consum que acompanyaran el 22@. Per als joves, per exemple, trobar un pis pot ser pràcticament impossible. Aquest fet conduirà a la substitució social del barri.

el Poblenou està patint una gran transformació, convertint-se en l'objectiu de les grans multinacionals, constructores, immobiliàries

Fòrum de les Cultures 2004

L'estafa ben maquillada

El projecte del Fòrum 2004 afectarà una superfície global de 184 hectàrees, entre el Poblenou i el marge dret del riu Besòs, als municipis de Barcelona i Sant Adrià. Es tracta d'un macroprojecte que suposa una sèrie d'inversions diverses: construcció de nous equipaments (centres de convencions, edificis Fòrum, hotels, centre comercial Diagonal-Mar, etc.), construcció de vivendes, actuacions «ambientals» (intervencions en la depuradora d'aigües i en la incineradora), construcció d'una nova central tèrmica, construcció d'un nou zoològic; intervencions urbanístiques vials (prolongació dels carrers Llull i Taulat, creació de la rambla de La Mina, creació de 3.000 noves places d'aparcament...).

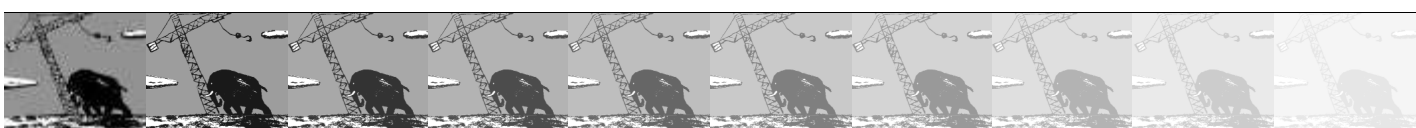
20 Aquest projecte gaudeix d'una propaganda contínua i intensa per part de l'Ajuntament de Barcelo-

na: hi ha un esforç per presentar el conjunt de les actuacions del Fòrum 2004 com una gran operació regida per criteris de sostenibilitat ecològica, d'obertura cultural, d'innovació arquitectònica, etc.

La gestió del projecte Fòrum 2004 està en mans de la societat municipal Infraestructures de Llevant, abans Infraestructures 2004, presidida per Joan Clos i Matheu i vicepresidida per Xavier Casas.

Infraestructures de Llevant ha rebut l'encàrrec de desenvolupar els projectes, obtenir i gestionar els recursos econòmics, tant públics com privats, i gestionar la construcció dels espais del Front Litoral Besòs-Barcelona 2004. Infraestructures de Llevant també s'encarrega de mantenir l'equilibri econòmic-financer de l'operació i de vetllar per la qualitat de l'arquitectura i de les actuacions a dur a

terme. Infraestructures de Llevant va subscriure un conveni de col·laboració amb Barcelona Regional, que va dirigir en el seu moment la modificació del Pla general metropolità, per tal que aquesta agència urbanística pública d'àmbit metropolità donés suport pel que fa al control de la qualitat arquitectònica i el manteniment dels objectius urbanístics del conjunt de l'operació, especialment en la fase de projectes bàsics. En aquesta mateixa línia, la societat també sotmet tots els seus projectes a les Comissions de Qualitat de l'Ajuntament de Barcelona. El control tècnic de la intervenció és, evidentment, competència de Barcelona Regional, també presidida per Joan Clos i Xavier Casas. Les empreses que patrocinen el projecte són les següents: Telefónica («Telefónica ha demostrat,

des del primer moment, el seu suport al llançament i la consolidació del projecte del Fòrum Universal de les Cultures, atès que aquesta convocatòria mundial vol fomentar el desenvolupament de la comunicació, el diàleg i la participació, per la qual cosa és del tot necessari aprofitar la capacitat de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació per potenciar aquestes dinàmiques»; Endesa; Ibm; el grup Damm («el grup Damm pretén ser una plataforma de suport per assolir l'objectiu d'aquest ambiciós projecte millorant la relació i la comunicació entre pobles i cultures i avançant en la renovació del pensament en les actituds de les societats»); Indra («el compromís d'Indra consisteix a posar a disposició de l'organització del Fòrum solucions d'avantguarda per garantir l'èxit de l'esdeveniment i crear un espai de trobada entorn de la diversitat cultural, el desenvolupament sostenible i les condicions de la pau») i Iberia («Iberia vol demostrar el seu suport a la difusió dels valors i principis desenvolupats pel Fòrum Universal de les Cultures-Barcelona 2004, amb el desig de promoure les condicions de la pau al món, la diversitat cultural i el desenvolupament sostenible»). Finalment també s'hi han afegit El Corte Inglés i Toyota com a socis, i Cola Cao, Grup Agbar, Coca-Cola, Evenements Expositions, Roca, Leche Pascual, Henkel, Randstad, Nestlé i Mediapro com a patrocinadors.

És força evident la contradicció entre les declaracions de les empreses patrocinadores citades i les activitats de les mateixes. És el cas d'una empresa com Indra, que segons les seves pròpies fonts, «desenvolupa activitats molt especialitzades dins de l'ampli camp de l'electrònica de defensa, totes elles amb un component molt significa-

tiu de consultoria, integració de sistemes i serveis» i que «ha vingut produint durant els últims 25 anys simuladors de vol per a les forces armades de tot el món, amb especial èmfasi en la simulació de l'entorn de la missió operativa».

Indra destaca per la seva col·laboració amb l'exèrcit nord-americà: Indra Systems Incorporated, la filial dels Estats Units d'Indra, «ha estat acceptada pel Departament de Defensa nord-americà com a proveïdora d'equips, sistemes i serveis d'ús militar a tercers països a través del Foreign Military Services», segons explica la web de la companyia. A més, Indra ha participat en l'equipament del míssil Sparrow i en els Sistemes Automàtics de Manteniment (SAM) de l'F-18 de l'exèrcit nord-americà, entre d'altres projectes. La multinacional, present a 40 països, també participa a la fabricació del carro de combat Leopard i la fragata F-100.

Interessos financers

Per tenir una idea dels interessos financers en aquest projecte, hem de diferenciar, entre les actuacions previstes, les que suposaran un benefici per a grups financers. Potser l'actuació més «simbòlica» sigui la construcció de dos edificis: l'Edifici Fòrum (superfície:

22.000 m², cost: 72 milions d'euros/12.000 milions de pessetes) i el Centre de Convencions (superfície: 70.000 m², cost: 102 milions d'euros/17.000 milions de pessetes). Segons la web d'Infraestructures de Llevant, el Centre de Convencions «es concep com el principal motor econòmic de la zona del Front Litoral Besòs i va associat a la construcció a l'entorn d'oficines i hotels per acollir treballadors i visitants. Segons un informe elaborat per Turisme de Barcelona, els congressos i convencions aporten prop de 100.000 milions de pessetes a la ciutat, un 25 % del total d'ingressos per activitat turística, malgrat que els visitants a congressos i convencions només suposen el 10 % de turistes que arriben a la ciutat.»

Si, com és previsible, el Centre de Convencions i l'Edifici Fòrum canalitzaran la gran part de les convencions internacionals a Barcelona, aleshores, les empreses que els gestionin es beneficiaran aproximadament del 25% del total dels ingressos generats per l'activitat turística.

Ambdós edificis seran explotats pel grup francès Générale Location, que dona feina a 1.500 persones i té una xifra de negocis superior als 35.000 milions de pessetes (210 milions d'euros).

Générale Location es farà càrrec del 80 % de la societat que gestionarà el centre de convencions, i l'Ajuntament de Barcelona es reserva el 20 % restant; la firma francesa el gestionarà durant els propers vint anys a canvi d'un cànon fixe de 53 milions de pessetes i un altre de variable. Sobre el cànon variable es donen contradiccions dins la pròpia Infraestructures de Llevant: Joan Clos, el president de l'empresa, va declarar que seria el 35 % de la facturació, mentre que Jordi Cornet i Serra, representant del PP a la companyia, va assegurar que aquest cànon variable s'establiria en funció dels beneficis anuals abans dels impostos i no en base a la facturació, deixant així un marge més ampli entre els guanys privats i el benefici econòmic públic.

Una altra font de beneficis per a empreses privades serà l'explotació de les vivendes, oficines i hotels construïts al voltant del Centre de Convencions i de l'Edifici Fòrum. Està prevista la construcció de quatre illes de vivendes, en el xamfrà dels carrers Lull i Taulat, amb una superfície de 24.074 m². El 40 % d'aquests pisos serà de protecció oficial, mentre que el 60 % restant serà explotat per l'empresa immo-

biliaria Urbis, empresa amb seu a Madrid i que actua per tot l'Estat espanyol; està controlada pels grups Banesto (51 % de les accions) i Dragados (20 % de les accions).

Es preveu també la construcció de dos hotels de quatre estrelles: l'Hotel de la Plaça (28.000 m²) i l'Hotel del Centre (28.276 m²). El primer serà explotat pel grup Sacyr AC Hoteles i el segon pels grups Le Meridien i Vinci. Així mateix, es preveu la construcció d'un edifici sencer d'oficines amb una superfície total de 31.000 m² a les actuals cotxeres de Llevant, entre els carrers Lull i Prim i la prolongació del carrer Taulat.

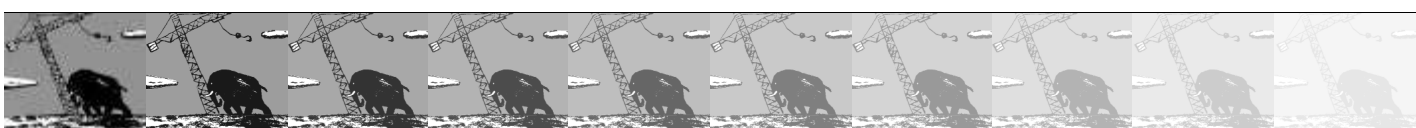
El projecte del Fòrum contempla, a més de la construcció d'edificis nous, una massiva intervenció urbanística en els barris del Front Litoral-Besós. Es tracta de barris que pateixen situacions de precarietat i manca d'infraestructures, especialment en el cas de La Mina, una barriada creada conscientment per a ser un guetto, i que és més gran ella sola que moltes capitals de comarca.

Intervenció al barri de La Mina

El barri de la Mina serà objecte de remodelació per part del Consorci format per la Generalitat, la Diputació de Barcelona i els ajuntaments de Sant Adrià de Besòs i de Barcelona. Aquesta remodelació consistirà en la construcció de 1.084 pisos que no sabem si seran de lloguer o compra o si seran de protecció oficial. Probablement continuaran la dinàmica dominant: destinar una insignificant part al lloguer, i l'altre «ridícula» part serà de protecció oficial, sense atendre les necessitats reals de La Mina. També es pretenen rehabilitar edificis amb la finalitat de rentar la cara a aquesta part de

la ciutat de Barcelona per atreure gent d'altres barris, de major nivell adquisitiu. Per això s'ha previst la construcció de nous equipaments públics que no estan especificats, però probablement no segueixin les necessitats de la gent que viu aquí, i que tindran la clara intenció d'atreure gent dels barris propers. Per rematar el projecte es pretén construir una nova rambla de 40 metres d'amplada. Aquesta construcció suposarà la partició de La Mina per la meitat, a més de l'enderrocament de cases i edificis antics, ja que no es disposa d'un espai d'aquesta amplada en tot el barri. De fet es copiarà aquesta solució màgica de la construcció de rambles, com ja s'ha fet a Ciutat Vella, amb l'única intenció d'acabar amb els nuclis de marginalitat d'un lloc, fent-lo més «maco», més inaccessible per les butxaques, girant-se d'esquena a la gent d'aquell barri, i acabant amb el patrimoni històric, per citar algunes de les moltes conseqüències. També es pretén assolir l'augment de la permeabilitat física i social d'aquesta zona. La inversió per fer aquest projecte serà de 4.800 milions de pessetes, i estarà finançat en un 50 % pel fons europeu d'Urban II que disposa en total de 728.3 milions d'euros pel període 2000-2006. Feder és el fons estructural que financia aquesta iniciativa. També cal ressaltar que el Banc Europeu d'Inversions (BEI), que pot concedir crèdits Urban II destinarà 12.340.000 euros, però el total de les despeses subvencionables serà de 24.680.000 d'euros.

La dimensió especulativa i espectacular del Fòrum 2004 està molt ben descrita en alguns punts d'un article (sota el títol "El gran circ de les cultures" de Manuel Delgado, professor d'Antropologia a la Universitat de Barcelona, i que adjuntem com annex a conti-

nuació en aquest mateix dossier. Un altre punt de vista sobre el Fòrum és el que apareix en un document del 28 d'abril del 2003, firmat pel Fòrum de la Ribera del Besòs, que reuneix moltes associacions dels barris afectats pel projecte del Fòrum.

El front marítim del Barcelonès viu en l'actualitat una profunda metamorfosi. (...) Hi ha un risc elevat que un canvi tan ràpid i profund acabi desplaçant a població amb insuficients recursos per enfrontar un radical augment del cost de l'habitatge i de la vida i acabi dislocant uns teixits socials locals encara poc consolidats a

tota l'àrea de polígons d'habitatge edificats a llevant en els anys seixanta i setanta.

A més, els nous reptes es plantejen quan els antics no s'havien acabat de resoldre. Hi ha encara bosses de pobresa al Poblenou i les situacions de precarietat social augmenten a mesura que ens acostem cap al riu, fins a la barriada de La Mina, més gran ella sola que moltes capitals de comarca. (...) Hi ha, així mateix, una previsió insuficient tant d'equipaments locals com d'equipaments que puguin relligar en un ús compartit les poblacions properes i els visitants d'altres indrets de la ciutat: l'atenció es troba excessivament orientada cap als grans equipaments metropolitans. Hi ha, finalment, un patrimoni històric en perill. (...) Hi ha hagut un abús dels enderrocs, però encara queden nombrosos elements de valor escassament protegits: la ciutat ha de canviar, però no pot perdre elements i paisatges que constitueixen referències històriques fonamentals.

Les actuacions se succeeixen a un ritme ràpid en una zona que és la que més canvia no sols de la ciutat, sinó de tot el país. Les dificultats dels veïns per aconseguir que les administracions els escoltin són notòries. Ara com ara no comptem amb mecanismes de

participació ciutadana suficients per poder fer sentir la veu dels habitants d'aquests barris.

Entre el vell Poblenou i la zona de La Mina, l'altra àrea afectada per la profunda transformació del llevant de Barcelona és la que formen els tres polígons d'habitatge construïts en els anys seixanta i setanta en els confins del municipi barceloní: el vell Diagonal Mar, Maresme i Sud-Oest Besòs. (...) Avui es troben davant una transformació urbanística que els sotmet a una pressió fortíssima. Sota l'aparença rutilant d'una transformació radical al front costaner, persisteixen una situació de precarietat social i cultural encara no superada i nombroses mancances d'equipaments [RTF annotation:] Hem de suposar que la cita acaba aquí..

L'any 2002 l'Ajuntament de Barcelona va invertir en el Fòrum 280 milions d'euros (46.500 milions de pessetes) a través de l'empresa Infraestructures 2004. Quatre de cada deu pessetes invertides per l'Ajuntament de Barcelona van ser destinades a obres vinculades al Fòrum 2004.

La cultura popular ja ha posat al seu lloc els objectius reals del Fòrum

El gran circ de les cultures

MANEL DELGADO

Article del professor d'Antropologia de la Universitat de Barcelona sobre el projecte del Fòrum Universal de les Cultures 2004, elaborat en el marc del IX Congrés Internacional d'Antropologia organitzat per l'Institut Català d'Antropologia i que va reunir a més de 600 estudiosos a la ciutat de Barcelona a mitjans de l'any 2002

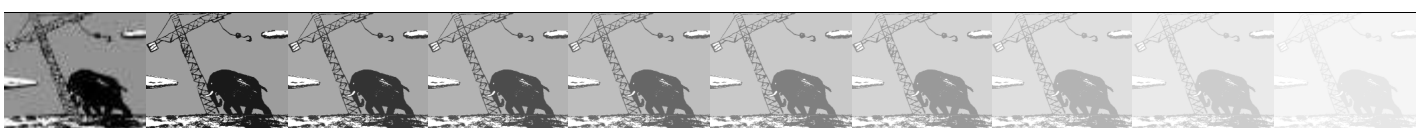
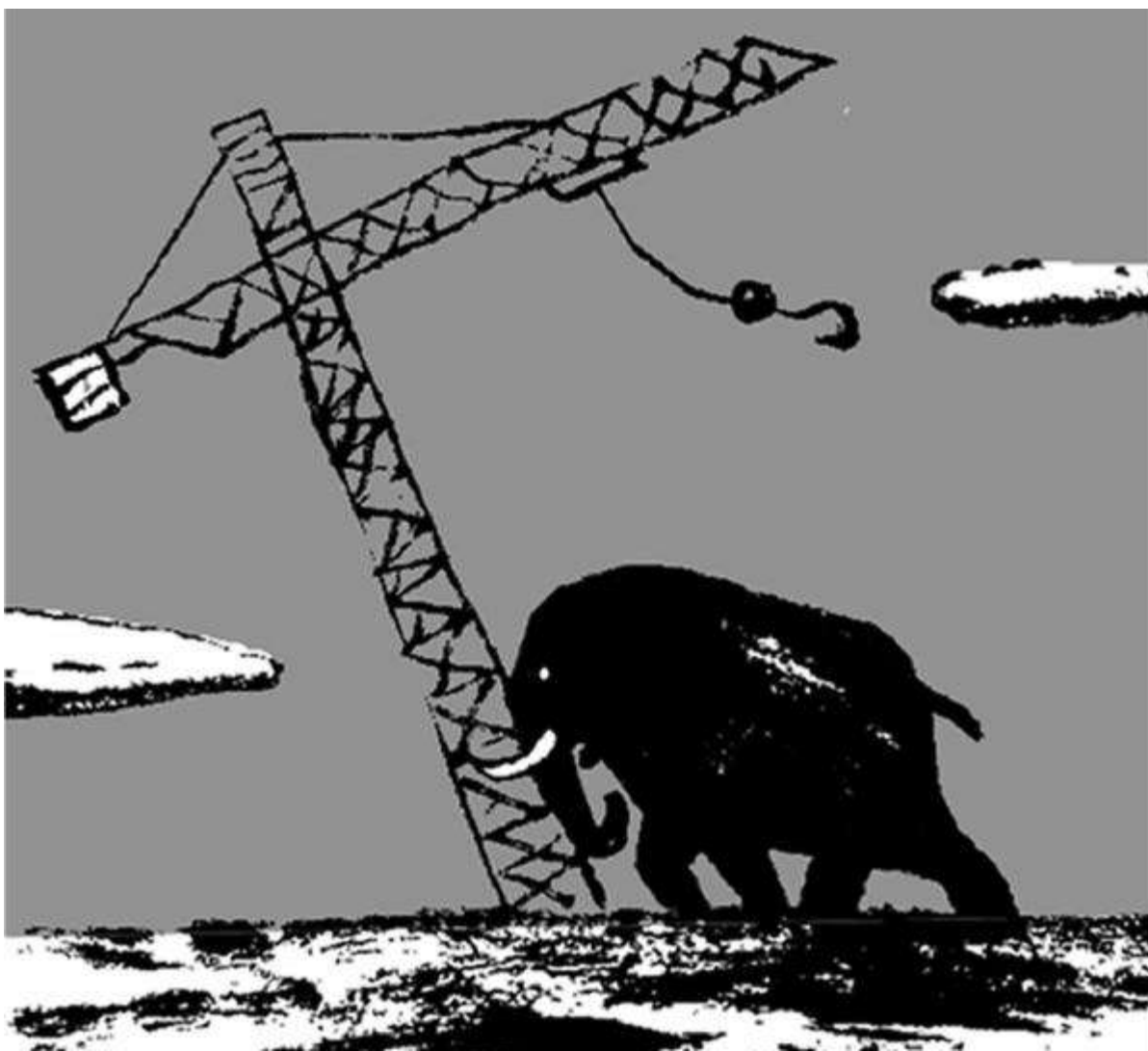
El IX Congrés d'Antropologia organitzat per l'Institut Català d'Antropologia va reunir a Barcelona més de 600 estudiosos de les cultures de tot l'Estat i de 20 països i que es van centrar en les relacions entre cultura i política i els usos polítics de la diversitat cultural. Com a conclusió, els congressistes van aprovar una declaració pública en la qual es denuncia la manera com un cert discurs a propòsit de la diferència entre cultures està servint –aquí i en altres llocs– per justificar ideològicament polítiques migratòries basades en l'explotació, la brutalitat i la injustícia. El racisme, en efecte, és actualment en primer lloc cultural i on abans es parlava

de «races inferiors» ara es parla de «cultures incompatibles amb els nostres valors».

En aquest context – polítiques de i per l'abús i la negació de drets humans, usos discriminatoris de la noció de cultura– no podia deixar d'alarmar-nos –i així es recollia en el document– que Barcelona es prepari com a escenari d'un magne esdeveniment titulat precisament Fòrum Universal de les Cultures. Els postulats podran ser benintencionats, però tot suggereix que l'esdeveniment serà una «apoteosi de les cultures» utilitzada per a la demagògia política i per a la trivialització mediàtica, un entreteniment en el què la pluralitat cultural

serà reduïda a una pura paròdia dirigida al consum de masses i a la bona consciència institucional.

Barcelona viu un colossal procés de transformació urbanística que, com altres vegades, sembla requerir algun gran esdeveniment que el legítimi simbòlicament. Ningú ha impugnat la bona arquitectura, ni les dinàmiques d'urbanització, ni els espais públics de qualitat dels que el Fòrum 2004 pretén ser concreció. Però una cosa és la bona arquitectura de, per exemple, l'Auditori de Josep Lluís Mateo i una altra que aquesta bona arquitectura es posi al servei de polítiques de tematització, terciarització i reapropiació capitalista de la ciutat. Una cosa són espais públics de qualitat i altra cosa són espais públics monitoritzats i hipervigilats. Una cosa és urbanització i una molt diferent el que el geògraf Francesc Muñoz ha anomenat, titulant un excel·lent llibre seu, urbanalització, és a dir, triomf absolut del que és més fàcil en el disseny de ciutats.

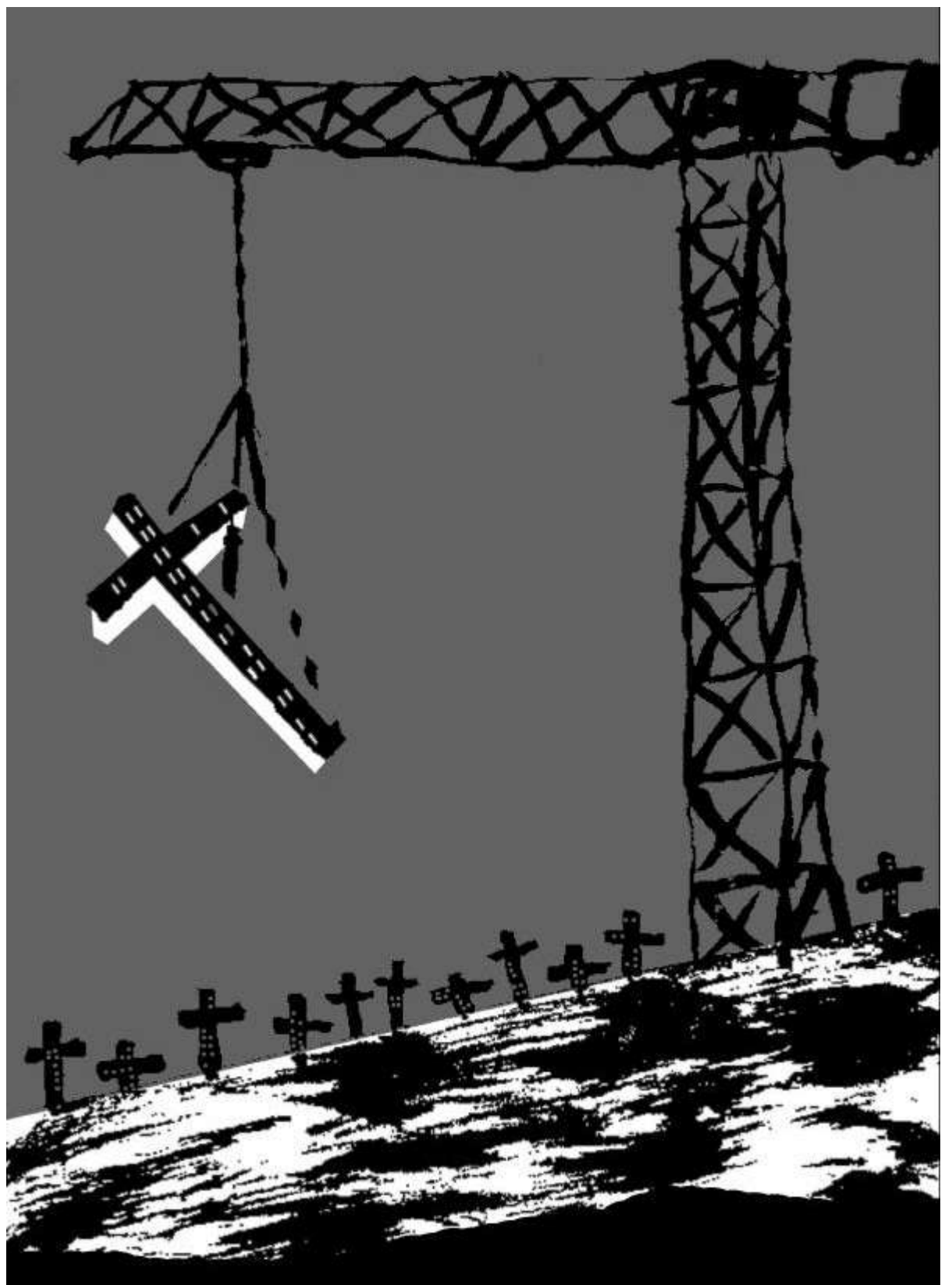
En realitat, tot el projecte del Fòrum 2004 està orientat des d'una concepció visionària de Barcelona, somni d'un espai racional, higiènic i desconflictivitzat, habitat per ciutadans lliures i responsables que s'avenen en tot moment a col·laborar i que assisteixen entusiasmats a les posades en escena mitjançant les quals el poder polític s'exhibeix amb tot el seu esplendor. Una vegada aconseguida la coherència en els plànols i les maquetes, una vegada disposats els ornaments i les proclames, ja només cal esperar que la ciutat així concebuda es desplegui victoriosa sobre una societat urbana feta de fragmentacions, incongruències i lluites. N'hi ha prou amb una bona planificació perquè l'ordre de la representació s'imposi sobre al desordre del que és real.

Però les coses no són així. S'ha volgut justificar l'activitat de les excavadores amb una trobada fraternal entre les cultures que entonaran un cant a la pau i a la convivència mundials. Però tot això en una ciutat on regeixen lleis injustes i on es prodiguen actuacions governatives que després són denunciades per instàncies internacionals de vigilància dels drets humans. La Barcelona de Gaudí, de Miró i de Cerdà és també avui la Barcelona de García-Valdecasas. I això no es pot oblidar. No es pot amb una mà organitzar una mena de macrofesta de la diversitat d'alt disseny i amb l'altra tolerar que a Barcelona existeixin centres d'internament per a immigrants que han comès l'error de creure que tots els éssers humans neixen lliures i iguals.

Arribà un punt en que Barcelona va perdre tota legitimitat per a convocar aquesta meravellosa abraçada universal de les cultures. Va ser la tarda del 16 d'agost de l'any passat, quan la policia va

atrapar en massa, com si fossin animals, a més de 160 immigrants sense papers que havien acampat a la plaça d'André Malraux, un d'aquests magnífics espais públics reformats dels quals tant presumeixen les nostres autoritats. Després vam poder assistir a l'al·lucinant espectacle de la policia patrullant pels carrers dels voltants, caçant un a un els que havien aconseguït escapar. Tot això va succeir amb el coneixement i l'aprovació de les nostres institucions, inclòs l'Ajuntament, que va ordenar a la seva Guàrdia Urbana que tanqués els accessos a l'estació de metro d'Arc de Triomf per tal que cap «il·legal» pogués fugir pels passadissos o els túnels.

L'endemà la premsa publicava «El multiculturalisme a Barcelona» amb imatges d'uns policies carregant un dels immigrants acampats com si fos un cérvol acabat d'abatre. El Fòrum 2004 podia haver estat una oportunitat per un debat social i intel·lectual que elogiés la pluralitat i denunciés la desigualtat, però les coses no apunten en aquesta direcció. Massa institucions, massa multinacionals i massa diners per creure que el Fòrum pugui ser, en el millor dels casos, altra cosa que un gran parc temàtic al que es convidarà a tot tipus de cabdills i gurús, i on la diversitat humana serà exhibida com un grandios i amable show de llum i de color. Un circ.

A l'assalt de Cornellà

L'expansió del negoci urbanístic a l'Àrea Metropolitana

Cornellà i la seva política especulativa

La transformació del sòl que està patint Cornellà ve donada per la seva condició de ciutat metropolitana: «ben comunicada» amb la gran urbs, l'aeroport, i el port, és el que està fent de Cornellà una ciutat orientada cap a oficines i empreses de noves tecnologies, manufactures i serveis. Davant la saturació a Barcelona diversos ajuntaments han comprovat els avantatges de la transformació del sòl a Cornellà que els últims anys ha modificat la seva indústria i més recentment ha rebut el suport de Boygues Inmobiliària, World Trade Center i Landscape Proingru, el que genera una perspectiva internacional i farà que Cornellà disposi en cinc anys de 170.000 m² d'oficines i naus industrials d'alta tecnologia.

L'Ajuntament de Cornellà té molt clara la seva política especulativa, no només nodreix les seves arques amb els impostos sobre els béns immobles i els impostos sobre les obres de les noves construccions, sinó que, a més a més, ven els terrenys municipals per altíssims preus i crea la seva pròpia empresa de construcció Emducsa (Empresa Municipal d'Urbanisme i Construccions) per poder treure molt més benefici de les obres, tot sense oblidar-se de donar un matís social, parlant sobre els llocs de treball que aquestes empreses oferiran.

Però potser el que l'ajuntament no s'ha parat a pensar és que està convertint la nostra ciutat, i per a qui l'està transformant. Potser sí que

ho ha pensat, i el que vol fer és una rèplica gringa de ciutat metropolitana dedicada a les grans empreses de serveis plenes d'executius i per descomptat no aptes per al poble que és el que rep totes aquestes mostres especulatives i com en aquest cas, amb els ulls ben tapats i l'oïda enganyada.

Aquesta és una petita mostra dels pressupostos municipals dels que disposa l'Ajuntament de Cornellà i a què destina els diners:

L'Ajuntament de Cornellà el 1995 disposava d'un pressupost municipal de 6.000 milions de pessetes (+ de 36 milions d'euros).

L'any 2001, sis anys després, disposava d'un pressupost municipal d'11.000 milions de pessetes (+ de 66 milions d'euros).

L'any següent, el 2002, comptà amb un pressupost d'11.742 milions de pessetes (+ de 70 milions d'euros).

Això és una mostra del desenvolupament econòmic de Cornellà, però, a què es destinen aquests calés?

I amb quina filosofia se'ls reparteixen els diferents organismes municipals?

L'any 2002 es van destinar:

-318 milions de pessetes a Educació (+ de 1.9 milions d'euros);

-434 milions de pessetes van ser destinats a Precsa (+ de 2.6 milions d'euros);

-Per cultura i esports: 2.200 milions de pessetes (+ de 13.2 milions d'euros);

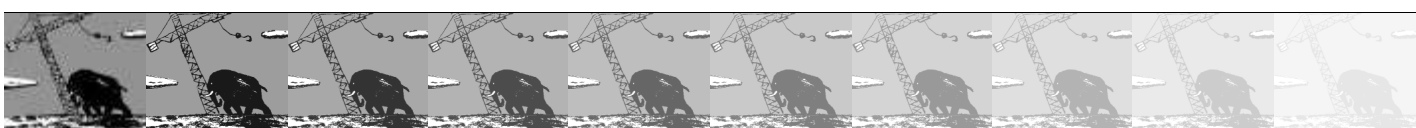
-Benestar social: 1.640 milions de pessetes (garirebé 10 milions d'euros);

-L'Ajuntament de Cornellà va destinar 4.000 milions de pessetes per urbanisme (+ de 24 milions d'euros);

-Per Emducsa va destinar 2.372 milions de pessetes (+ de 14.2 milions d'euros).

Arran de la política especulativa de l'Ajuntament de Cornellà es crea Emducsa; entre els pressupostos que van destinats a Urbanisme i els que van per a Emducsa hi ha un fort lligam. Per això, Emducsa és l'encarregada de dur a terme totes les contruccions municipals de la població. Amb aquesta empresa municipal l'Ajuntament té una via per on actuar amb plena llibertat a l'hora de desenvolupar falsos pressupostos sobre els projectes urbanístics de Cornellà, sempre per sobre del cost real de l'obra, aconseguint així el capital intermedi que es dona entre el pressupost realitzat per Emducsa i el cost real del projecte. Però no només ho fa amb Emducsa, també ho fa amb organismes com Precsa que està controlat bàsicament pel consistori.

Aquí hem pogut veure la participació «equilibrada» de l'Ajuntament, com destina els grans pressupostos allà on generen una major rendibilitat, sense valorar en cap moment que per això hagi de destruir la història arquitectònica d'aquest poble i la identitat cultural de les persones que aquí hi viuen.

Ribera-Serrallo l'últim pulmó verd

Ribera-Serrallo es troba situada a l'extrem del barri Riera, al costat del riu Llobregat, essent aquest l'últim pulmó verd de Cornellà. La zona consta de 26.5 hectàrees de terreny originàriament privat, on l'Ajuntament va iniciar un complex procés d'expropiació. L'empresa Àrids es troba situada entre la zona esportiva de Riera, el Cinturó del Litoral, el Parc de la Ribera i la carretera del Prat. Àrids és una empresa privada que s'extén en més de 80.000 m² de terreny. Segons el tinent d'alcalde d'Urbanisme José Luis Morlanes, l'empresa serà traslladada al polígon industrial d'Almeda. El preu final fixat per les indemnitzacions pels més de vuitanta propietaris expropiats ha estat de 1.850 PTA/m².

El projecte que afecta a Ribera-Serrallo té per objectiu ampliar unes instal·lacions esportives d'iniciativa pública: un pavelló poliesportiu i una piscina coberta. I de caràcter privat: l'ampliació de les instal·lacions de la Federació Catalana de Tennis i una superfície de 43.517 m² per vials i aparcaments, aquestes instal·lacions seràn les segones més grans del món després de les de Chicago i estaran destinades a la formació de tenistes d'elit. El cost previst pel projecte és de 21 milions d'euros (3.500 milions de pessetes) que finançarà en gran part l'Ajuntament de Cornellà. El consistori va signar un conveni amb la Diputació de Barcelona, aportant al projecte 1.683.000 d'euros (280 milions de pessetes). El sector Ribera-Serrallo passa a anomenar-se Parc Esportiu de Cornellà, l'empresa d'arquitectes Álvaro Siza S.L. ha estat l'encarregada de redactar el projecte executiu. Uns 100.000 m² formen el total dels equips esportius. Actualment a

Cornellà hi ha cinc pavellons municipals, Can Carbonell, Centre, Riera, Almeda i Sant Ildelfons. És una necessitat pels ciutadans de Cornellà la contrucció de més pavellons esportius? El Pla General Metropolità de 1976 disposa que tota la zona entre el límit urbà i el Cinturó del Litoral, unes 60 hectàrees, està destinada a equipaments de caràcter local.

La construcció d'unes pistes per a la formació de tenistes d'elit no té res de caràcter local, com tampoc ho té el carrer que passarà entre la carretera de Sant Boi i la plaça del Maresme, aquest carrer serà construït per «intentar» disminuir les retencions de trànsit que es produiran quan entri en funcionament el camp de l'Espanyol que es contruirà molt a prop del Parc Esportiu de Cornellà.

L'equip de governació municipal ha declarat que no té previst reservar cap part del terreny encara no urbanitzat com a zona d'ús agrícola.

A mitjans del 2000 els veïns del barri Riera i rodalies van constituir

una plataforma cívica per fer front al projecte impulsat per l'equip de govern; es va formar amb persones afectades, associacions, entitats i partits polítics. La forma d'organització de la plataforma era una assemblea general en la què es repartien les funcions per comissions de treball. Aquestes comissions no es constituïen per partits o associacions, compartint d'aquesta manera treball i relacions entre gent d'àmbits molt diferents. Es van impulsar reivindicacions i oposicions, creant un projecte alternatiu per combatre el projecte municipal. Aquest projecte alternatiu havia de ser representatiu i s'havia d'ajustar a les necessitats reals dels i les ciutadanes de Cornellà. També es va generar un treball de difusió en forma de xerrades, escrits, murals al carrer i obrint debats públics.

Aquestes van ser algunes de les reivindicacions veïnals i alternatives davant del Pla Ribera-Serrallo que impulsa l'equip de govern:

1. Demanar a l'ajuntament de la ciutat que abans de procedir a executar l'expedient d'expropiació forçosa i el projecte d'urbanització d'aquesta zona, doni la màxima informació i obri un debat sobre l'espai necessari i concret a expropiar i l'ús al qual es destinarà.
2. Manifestar la nostra oposició al fet que terrenys públics d'un gran valor natural, històric i cultural siguin destinats a usos gestionats des d'interessos privats. Ens referim al compromís adquirit per l'ajuntament en relació a la cessió de terrenys a la Federació Catalana de Tennis per edificar un centre d'alt rendiment destinat a la formació de tenistes d'elit.
3. Exigir la incorporació al Parc de la Ribera del terreny, avui dia destinat al tractament d'àrids, de propietat municipal, per tal de donar resposta a les necessitats i reivindicacions que des del barri Riera s'han formulat al llarg d'aquests últims anys.
4. Aprofitar el debat que generarà la presentació del Pla Ribera-Serrallo per possibilitar la compatibilitat entre els usos socials i esportius de caràcter públic i la conservació d'una zona d'activitat agrícola significativa, tot obrint la possibilitat de crear una granja-escola de caràcter formatiu i d'inserció social i laboral.
5. Fer públic el nostre suport a les reivindicacions de veïns i veïnes dels barris Centre i Riera i de les seves entitats representatives, que reclamen des de fa temps la dignificació d'aquest espai amb la creació de zones de picnic, d'aparcaments i d'altres fórmules que estalviïn al màxim el pas de vehicles, tot potenciant el transport públic, l'ús de la bicicleta, etc...
6. Crear una pantalla verda contra la contaminació ambiental i acústica que genera el Cinturó del Litoral. Després de tantes agressions són imprescindibles actuacions que regenerin els marges del riu i facin compatibles les funcions ecològiques i d'ús social.
7. Reclamar que aquest projecte respecti els compromisos adquirits per l'ajuntament (Carta de Ciutats Educa-

dores, Carta d'Arbog i Xarxa de Ciutats cap a la Sostenibilitat) per avançar cap a una ciutat equilibrada, social, econòmica i ecològica, tot posant especial èmfasi a la ribera del riu Llobregat.

8. Mantenim la idea de cobriment de la piscina de Can Mercader, però amb un sostre mòbil, perquè a l'estiu estigui descoberta.

9. Si insisteixen en que han de fer-ne una de nova, que s'avalui la possibilitat d'ubicar-la a la franja que hi ha entre l'Estadi i el terme municipal d'El Prat, on estan els camps d'entrenament.

10. L'accés a l'aparcament, que es trobaria al complex esportiu, es faria des de la carretera del Prat, enganxat al Cinturó del Litoral, evitant així un gran increment del trànsit al barri i a l'avinguda del Baix Llobregat.

11. Pel que fa a la zona de la dreta de l'Estadi i de l'Abat Oliva, ha d'haver-hi un compromís formal per part de l'ajuntament per arreglar-ho, que s'impliquin els propietaris per posar tanques en condicions per acabar amb el refugi de rates respectant els horts en ús.

En aquest sentit s'ha de recuperar l'espai d'escassa activitat industrial dels germans Pérez i Cia com a zona de lleure o, si es demostrés que el lloc proposat és impossible, col·locar-hi el pavelló i la piscina. Pel que fa a l'illa de 9.653 m² a la qual fa referència la Generalitat com a zona d'ús lliure 6b, es pot utilitzar, en part, per aparcament, ampliant l'avinguda del Baix Llobregat col·locant els cotxes en bateria.

També acceptem l'ampliació del carrer Sorral del Riu, de forma que permeti l'aparcament d'una filera de cotxes, connectant-la amb el citat pàrquing que enllaça amb la carretera del Prat. Els interessos econòmics que impulsa la cultura del consum s'enfronten diàriament per prendre'ns la nostra identitat com a poble. No estiguem quiets/es davant del projecte de l'ajuntament a Ribera-Serrallo.

Actualment ja no existeix la Plataforma Cívica de Suport a l'Últim Pulmó Verd de Cornellà; el temps va anar desgastant una plataforma que lluitava contra un projecte que estava aprovat des de feia molts anys. Les obres del Parc Esportiu de Cornellà (Ribera-Serrallo) ja fa temps que van començar i continuen creixent dia a dia a un ritme vertiginós.

El camp de l'Espanyol i la nova ciutat esportiva

El R.C.D. Espanyol disposarà de 95.000 m² al costat del barri de la Riera, encara que administrativament siguin del Prat, per edificar el nou estadi, a més d'una zona que anomenen d'oci familiar, i que no és més que un conjunt de negocis privats: multicines, restaurants, tendes dedicades a l'esport, un gimnàs i aparcaments per a 2.000 vehicles.

En aquests terrenys estava la gravera Àrids S.A. que va arribar a un acord amb l'Ajuntament de Cornellà per traslladar-se a un polígon de l'Almeda, venent-li una parcel·la municipal (a l'avinguda del Maresme, al costat del centre de jardineria de Cornatur) on construirà la nau per realitzar la seva activitat industrial que costarà 200 milions de pessetes (1.200.000 d'euros) i tindrà 4.500 m² de superfície. Després de la venda, Emducsa entra a l'accionariat d'una nova societat anomenada Revolt del Llobregat on té el 50 % de la representació del Consell d'administració i presidència del mateix amb un patrimoni de 70.000 m² de la gravera, de manera que Àrids i l'ajuntament comparteixen la propietat i decideixen quin és el futur d'aquesta zona.

La presència d'Àrids no encaixava en aquesta zona, a més a més, els terrenys no tenien qualificació industrial, però això ja ho va «amanyar» l'ajuntament fent entrar en joc la masia de Can Manso, que sí que la tenia, i reconvertint ara la masia en zona verda. El club tenia també sostre edificable a Santa Coloma de Cervelló, però es traslladà a Cornellà, així els terrenys de Santa Coloma passen a ser zona verda i l'Espanyol té sol edificable

per a la construcció de l'estadi. Els convenis que fonamenten la construcció estan signats per la Conselleria de Política Territorial i els alcaldes de Cornellà, El Prat, Sant Boi i Santa Coloma de Cervelló. El projecte necessita l'aprovació de la Generalitat.

El solar es va vendre per «l'insignificant» preu de 70 milions d'euros. El cost del nou estadi serà de 36 milions d'euros. El club, per finançar la construcció, crearà aquesta zona d'oci familiar. S'encarregarà l'empresa Leasure Brokers, que està especialitzada en aquest tipus de promocions. Els arquitectes d'aquest camp són Gasulla & Fenwick que han previst un estadi de 33.000 espectadors, ampliables a 7.000 més. Estarà cobert en un 40 % i la graderia estarà més pròxima a la gespa.

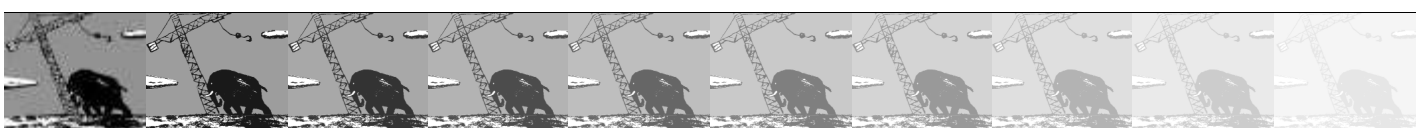
La ubicació d'aquest projecte és a l'inici de la N-II, pròxima al nus del Llobregat; al nord tindrà el recinte firal i l'Auditori, cinc hectàrees més enllà trobarem el World Trade Center (WTC) i al sud el Parc Esportiu Llobregat. S'accelera la construcció del vial que té com a objectiu desviar per fora de l'avinguda del Baix Llobregat el trànsit que va a aquest sector. Estava prevista la construcció del tram que donaria servei al

Parc. El club espanyolista construirà el tram del vial que anirà del Parc a la rotonda del cinturó. Amb aquest suculent panorama l'Ajuntament de Cornellà reclama ampliar les línies del Trambaix fins els barris de l'Almeda, Riera i Centre, connectar les estacions de metro i Renfe amb Ferrocarrils de la Generalitat, que estan disposades paral·lelament però inconnexes, i garantir el transport públic a aquest escandalós pastís dels nous equipaments del R.C.D. Espanyol, WTC...

Així és com funciona l'Ajuntament de Cornellà: venent el poc sòl públic que queda a entitats privades, requalificant els terrenys quan i com faci falta, dotant d'alt pressupost a Emducsa i fent de Cornellà un gran negoci amb l'excusa d'estar ben connectada i que generarà beneficis al poble. Li interessa més omplir el cap de setmana de gent aquesta zona, quan el WTC estigui tancat. Però a qui més li interessa? Tothom sap què genera tenir un camp de futbol i els seus seguidors... I quina feina generarà? Tan necessari és aquest camp a Cornellà quan encara hi ha molts serveis pels ciutadans i ciutadanes que són precaris? Quan invertirà l'ajuntament al poble, quan només sigui una ciutat pels rics i les riques?

Terrenys on es construirà el camp de l'Espanyol

World Trade Center

El projecte World Trade Center està emmarcat dins la transformació del sòl i de la ciutat que està patint Cornellà a les últimes dècades. El barri d'Almeda és un clar exemple, ja que durant els últims 60 anys, ha passat de ser una zona de petites parcel·les de casetes i hortets, algunes indústries i tallers, a ser una zona dedicada a les grans empreses d'altres tecnologies i serveis.

El 1973 l'ajuntament crea un eix de Promoció Industrial per fer front a la davallada dels polígons industrials i s'inclou el barri d'Almeda en la ZUR (Zona d'Urgent Reindustrialització). En aquesta línia de desenvolupament econòmic, l'ajuntament va crear una empresa municipal de promoció econòmica, Precsa, que es va encarregar de la construcció de diversos equipaments en aquest barri, com el pavelló firal, l'Auditori o la incubadora d'empreses. El finançament d'algunes d'aquestes transformacions ha comptat amb les aportacions dels fons estructurals Feders (Fons Europeus de Desenvolupament Regional), procedents de la Unió Europea amb l'objectiu de reconvertir els terrenys afectats per la davallada industrial. A això es va sumar la requalificació del sòl com a gran indústria. És el 1999 quan els antics terrenys de la fàbrica Pirelli entren dins d'aquest eix.

Emducsa, davant la demanda d'aquests terrenys per grans grups empresarials de capital estranger, i valorant el benefici econòmic que això aportaria, treu a subhasta el 6 d'agost del 2000 els terrenys muni-

cipals situats al barri d'Almeda, entre els carrers Tirso de Molina, Marcéme, Sant Ferran i La Fama, amb un total de 52.000 m², sent tres grans grups empresarials els que competeixen per aquest sòl. Boygues Immobiliària, World Trade Center i Landscape Poingru. El projecte guanyador per les seves característiques urbanístiques i «socials» va ser el presentat pel consorci World Trade Center Barcelona S.A. (WTC), FCC Construcción S.A., Dragados y Construcción P.O S.A., Construcciones Rubao S.A., Clateco S.L. i Gestión y Servicios Trade Center S.A, als què es sumen Europa Fund (Fons Europeu d'Inversions) i Emducsa, per un preu de 4.735 milions de pessetes (28.460.000 d'euros).

El WTC Almeda Park serà un complex d'oficines d'alt nivell i comptarà amb un edifici de més de 100 m d'alçada i 22 plantes, més 7 edificis annexos, el que farà un total de 105.144 m² de superfície construïda, dels quals 97.644 m² seran per oficines i 7.500 m² per serveis (zones comercials, pàrquing, magatzems i sales d'exhibicions), el pressupost total del projecte és de 30.000 milions de pessetes, (més de 180 milions d'euros), dels quals 23.500 milions (més de 141 milions d'euros) es destinaran a la seva construcció.

Emducsa parla de caràcter social a l'hora de planejar amb l'empresa WTC, que hi haurà un «compromís de bonificació en els lloguers de les empreses-clients que contractin en caràcter indefinit una persona resident a Cornellà, per import de 100.000 pessetes (600 euros) per cada contracte», mentint en els seus mitjans informatius en dir que les persones contractades hauran de ser de Cornellà; també perquè es construirà un edifici singular de 21 plantes d'alçada, d'alt «valor arquitectònic» i per «la introducció del nom de la nos-

tra ciutat en la marca sota la qual es comercialitzarà el producte: WTC-Cornellà»: creuen que necessitem un edifici de 21 plantes i que aparegui el nom de Cornellà al costat de WTC? Aquest és el seu caràcter social?

Emducsa i l'ajuntament, amb tot aquest entramat, no només es beneficien de les vendes dels terrenys, sinó que, a més, participen en la construcció del complex i obtindran beneficis econòmics un cop estigui en funcionament. Dues setmanes després de l'inici de les obres del WTC es va posar en funcionament un altre complex industrial a Cornellà, realitzat per la societat Landscape Poingrup. Es tractava de 41 naus industrials que es dediquen a empreses relacionades amb l'alta tecnologia, situades al costat de Siemens, a la carretera d'Esplugues (per on també passarà el Trambaix), a un solar de 25.000 m², amb una inversió de 3.200 milions de pessetes (més de 19 milions d'euros).

Aquesta és la política especulativa i la democràcia empresarial que es practica al nostre consistori, política que segueix com fa més de 60 anys, sense escoltar el poble, negant-li poder conservar la seva estructura i convertint Cornellà de Llobregat en una ciutat dedicada als «seus» grans negocis.

Sector Alps: l'oferta d'habitatge a Cornellà

La zona «Alps», de 36.000 m² està compresa entre els carrers Vicenç Llivina, Mossén Jacint Verdaguer, Josep Cuixart, Menéndez y Pelayo, les carreteres d'Esplugues, El Prat i la mateixa avinguda Alps. El projecte d'obres va ser redactat per Mª Carmen Barril de l'empresa Proser (Proyectos y Servicios Sociedad Anónima) i està dotat amb un pressupost de 1.998.015 euros, 333 milions de pessetes.

Dels 36.000 m², 11.000 m² aniran destinats a zones verdes, la resta comprendrà 3 edificis d'equipaments públics: l'Administració d'Hisenda, els quatre jutjats de Cornellà, l'escola bressol La Trepa i més de 250 habitatges. L'Ajuntament de Cornellà ha cedit el sòl necessari perquè l'Institut Català del Sòl construeixi 100 pisos de lloguer de renda limitada, 25 dels quals es destinen a joves entre 18 i 30 anys. Es construiran 22 habitatges per real·lotjar les persones afectades pel nou pla urbanístic. La resta d'habitatges són privats i segueixen els preus del mercat.

Què hi va haver en aquesta zona abans de començar les obres?

Fa uns deu anys que es va començar a remodelar aquest terreny. L'any 1992 joves de la ciutat es van veure mancats d'espai on poder autoorganitzar-se i van okupar La Xemeneia. Al mateix temps s'okupava un altre espai com a vivenda. Davant d'aquesta situació l'ajuntament va donar només una alternativa, que un dels dos espais es tornés a abandonar. En poc temps, davant la negativa de la gent a marxar, La Xemeneia va ser desallotjada sense avis. El mateix dia s'aprofitava per enderrocar un seguit de cases de poble que estaven abandonades i que sovint eren

habitades per famílies amb necessitat d'un lloc on viure. Dos anys més tard es donava vida a un altre espai col·lectiu, el Casal Popular Can Fairell que va estar cinc anys funcionant. A més, en aquesta zona, hi havia habitades diverses cases antigues amb terreny cultivat i un gran espai abandonat per l'ajuntament i la gent.

L'any 1995 va ser aprovat el projecte urbanístic que abans s'esmenta, però què va suposar? L'ajuntament mostra necessari aquest nou pla perquè necessiten espais públics per a construir però no han tingut cap consideració amb les cases que hi havia fins aleshores, la gent que hi vivia i el que això suposa. No partim de la base que aquest era un terreny desert i per això s'hauria d'haver fet un projecte a partir de la realitat i l'estructura de l'espai. No calia desallotjar el casal Can Fairell per construir allà l'escola bressol, com diu l'ajuntament, perquè s'ha fet metres amunt; s'ha tret una alzina centenària perquè «trenca» amb la nova estètica del parc... Per donar vida a l'espai que quedava abandonat només calia arreglar-ho, netejar i posar un parc infantil. Es parla de mantenir el patrimoni històric i arquitectònic de la ciutat però sembla ser que la masia on faran serveis públics no tenia aquest prestigi.

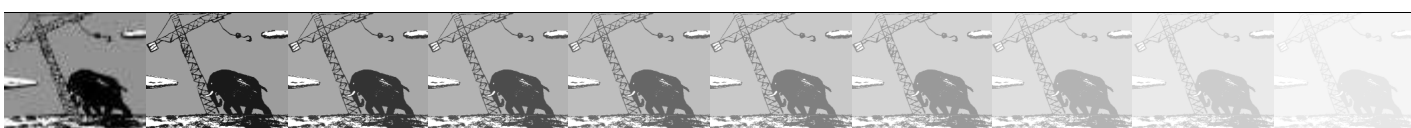
L'ajuntament ha aprovat el Pla d'habitatge 2000-2003, de clar predomini a la vivenda privada, que suposava, entre d'altres, la construcció de 1.698 habitatges: 552 pisos públics i 1.146 de privats, amb una diferència de preu de 176 euros per m². Per exemple, un pis de promoció pública de 70 m² té una diferència de preu de 2.100.000 d'un total de 15.653.594 PTA.

L'oferta de pisos de promoció pública intenta tapar l'especulació que estem vivint a causa de les

empreses constructores, immobiliàries i bancs que volen enriquir-se i que ens porten a una difícil situació per trobar una vivenda, tant de lloguer com de propietat. Entre l'any 1998 i el 2002 els preus de la vivenda han pujat el 63.3 % i els salaris només el 9.1 %. En concret, els preus de lloguer van pujar el 35 % encara que només hi ha un 2 % de pisos de lloguer oficials del total dels habitatges. A Cornellà hi ha més de 2.000 pisos buits.

Davant d'aquesta situació els pisos de promoció pública signifiquen una solució real? Aquests s'adquireixen a través d'un sorteig on només unes poques persones, i amb molta sort, hi podran «gaudir». A més, les condicions per poder entrar al sorteig no preveuen la situació de persones sense ingressos o amb uns ingressos inferiors a 1.5 vegades el salari mínim interprofessional (en el cas dels de lloguer) o superiors a 1/10 part de l'adquisició de l'habitatge (en el cas dels de propietat).

En el cas dels pisos de lloguer públics s'ofereix un contracte de temps màxim, 5 anys. Aquests pisos tenen unes característiques que justifiquen els preus més baixos, ja que són pisos molt petits, de 57 a 63 m² de superfície. Els preus oscil·len entre les 30.000 i les 35.000 PTA sense incloure preu de pàrquing i el 7 % de l'IVA.

*Nota: Les estadístiques d'aquest annex sumen aproximadament un 75% de les actuacions reals de desallotjament. De la resta en tenim constància però molt poques dades com per detallar la data, adreça i agents implicats en l'actuació. Per això hem optat per no incloure-les.

Els desallotjaments de cases okupades la defensa institucional del dret a la propietat abandonada

Una de les actuacions que més reflecteixen el poder del món immobiliari i el negoci que l'envolta, són els desallotjaments de les cases okupades.

L'okupació s'ha constituït en una acció directa i contundent de rebuig a que el dret a la propietat sigui absolut i estigui per sobre de les necessitats de la població. Però l'okupació d'espais abandonats no només és una forma de posar en escac l'actual model d'accés a l'habitatge, és una experimentació constant de noves formes d'entendre la vida, la col·lectivitat i les relacions entre les persones. Per

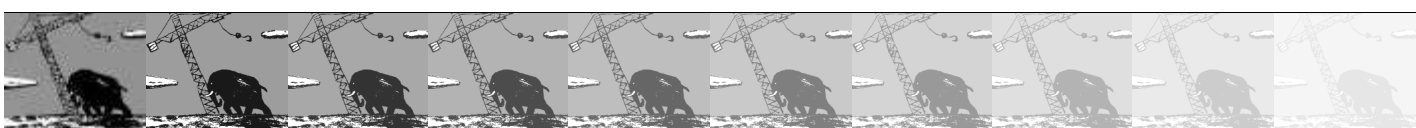
això, els desallotjaments no tan sols constitueixen una actuació judicial o administrativa que pretén tornar un espai abandonat al seu propietari i permetre que segueixi especulant amb ell, també es constitueix en una forma de repressió política d'idees, una via fulminant de silenciar els continguts, els actes i la vida que surdeixen en el dia a dia als centres socials okupats.

En els últims anys aquesta repressió s'ha sistematitzat i ha estat duta a terme tant per administracions governades per l'esquerra com per la dreta, difuminant-se així el discurs pressumptament

«tolerant» que per interessos partidistes s'havia volgut atribuir a ajuntaments com el de Barcelona. La violència sense miraments, les pallisses, amenaces i insults, exercides pels agents policials de la guàrdia urbana, de la policia nacional o dels mossos, han estat al mateix nivell tant si les porres venien per l'esquerra com per la dreta. En aquest annex hem volgut compilar les dades de les actuacions policials a desallotjaments de cases okupades, per tenir una visió global de les dedicacions en efectius i pressupostàries que s'hi dediquen.

	LLOC	DIRECCIÓ	DATA	NOMBRE AGENTS
La Abuela	Born	Calders 6	1996	25 policies N
	Ciutat Vella	Ronda St. Pau 43-45	25 gener del 99	130 policies GU 100 policies N
	Collblanc		27 març del 01	30 policies N
	Collblanc	Sant Ramón Nonat	8 d' abril del 02	40 policies N
Las Hierbas	Cornellà		1997	20 policies N
CSA El Salt	Cornellà	Rubió i Ors 97	23 novembre del 98	8 furgonetes N
Casal Popular Can Fairell	Cornellà		26 maig del 00	30 policies GU 2 furgonetes N
El Pisito	Cornellà	Joan Maragall	30 d' octubre del 02	8 furgonetes N
Cine Versalles	Eixample	Mallorca	1988	24 furgonetes N
	Gràcia	Torrent de l' olla 131-133	1987	10 policies N
L@s Gat@s	Gràcia	Nostra sra. del coll 22 (Verge de la salut 45?)	1991	20 policies N
	Gràcia	Saragossa 77	27 gener del 92	5 cotxes policia N
	Gràcia	Benet i Mercader 15	1993	10 policies N
Maurici	Gràcia	Maurici Sarrahima	1993	10 policies N
	Gràcia	Verdi 102	1994	4 cotxes policia N
El Torreón	Gràcia	Camèlies 69	1998	10 policies N
	Gràcia	Olot 4-5	Febrer del 95	25 policies N
	Gràcia	Badia 4	1996	20 policies N
Colegio Sanllehy	Gràcia	Pça. Sanllehy 2	Juny del 96	15 policies N
Sant Marc	Gràcia	Sant Marc 14	Juny del 96	10 furgonetes N
	Gràcia	Argentona 19	Juny del 96	8 furgonetes N
Sant Marc-a-dos	Gràcia	Benet i Mercader 15	Octubre del 96	10 furgonetes N
La Alzina	Gràcia	Alzina	1997	5 furgonetes N
Massens (1 o 2?)	Gràcia	Massens 33	1997	15 furgonetes N
	Gràcia	Escorial 15-17	1997	6 furgonetes N
Kan Provi	Gràcia	Providència 117	Abril del 97	8 furgonetes N
	Gràcia	Montmany 34 (32?)	Juny del 97	14 furgonetes N
Casa dels gats	Gràcia	Mare de deu de la salut 45	5 juny del 97	25 furgonetes N
Camelias	Gràcia	Camèlies 2	Octubre del 97	15 furgonetes N
Fabrika Okupa	Gràcia	Terol 51-55	24 març del 98	10 furgonetes N
CSO	Gràcia	Torrent de l' olla 204	17 de juny del 98	15 furgonetes N
Can Cacau				1 unitat TDAX (desactivació d' explosius) + gossos
Laforja	Gràcia	Laforja 5	28 d'agost del 98	Matons immobiliària
La Fàbrica	Gràcia	Venus	1999	10 furgonetes N
	Gràcia	Salinas 9	2000	8 furgonetes N
	Gràcia	Providència amb Verdi	2000	8 furgonetes N
Camprodon	Gràcia	Camprodon	Juny del 00	10 furgonetes N
	Gràcia	Benet i Mercader 15	4 de juliol del 00	20 policies N
Rabassa	Gràcia	Rabassa 13	Juliol del 00	20 policies N
Gazpacho	Gràcia	Pça. Sanllehy 2	28 de febrer de 01	12 furgonetes N
La Traviesa	Gràcia	Travessera de Gràcia	20 de març de 01	6 furgonetes N
Garfio de la Palmera	Gràcia	Saragossa	2001	8 furgonetes N
Sustillo/Susto	Gràcia	Baixada la Glòria 17	2001	14 furgonetes N
Sin Família	Gràcia	Torrent de l' olla 125	25 d' abril de 01	8 furgonetes N
	Gràcia	Francolí 16	2001	6 furgonetes N
CP de Verdi	Gràcia	Verdi 165	2001	10 furgonetes N
Can Nyoki	Gràcia	Santuari St J. de la Muntanya	17 de juliol de 01	20 furgonetes N
La Pesadilla	Gràcia	Baixada de Britz	18 de juliol de 01	10 furgonetes N
La Bodega	Gràcia	Congost	25 de setembre de 01	4 furgonetes N

CP Ovidi Montllor	Gràcia	Maria 5	15 d'octubre de 01	10 furgonetes N
CSO Puig Antich	Gràcia	Girona 172	16 d'octubre de 01	12 furgonetes N
Kan Titella	Gràcia	Asturies 40	17 d'octubre de 01	20 furgonetes N
CSO de Gràcia	Gràcia	Mare de deu desamparats	23 de gener del 02	10 furgonetes N
Karbunkillo	Gràcia	Aulèsia i Pijoan	19 de febrer del 02	8 furgonetes N
C.O de Gràcia	Gràcia	Pça. Rius i Taulet	16 d'abril del 02	6 furgonetes N
Viernes 13	Gràcia	Quevedo	16 d'abril del 02	8 furgonetes N
Enjambre	Gràcia	Asturies	26 de juny del 02	10 furgonetes N
	Gràcia	Mòzart	15 de juliol del 02	7 furgonetes N
CSO Salvador Seguí	Gràcia	Gran de Gràcia 78	7 d'agost del 02	6 furgonetes N
Frígola	Gràcia	Passatge Frígola 16	18 d'octubre del 02	6 furgonetes GU
	Gràcia	Maria Cubí 65	20 de novembre 02	8 furgonetes N
	Gràcia	Saragossa 80	27 de febrer de 03	8 furgonetes N
Regomir	Gòtic	Regomir 7	1 de novembre del 97	6 furgonetes GU
Oficina 2004	Gòtic	Avinyó	22 de març del 98	10 furgonetes GU
Can Wami	Guinardó	Gènova 3	19 de juliol del 98	Matons immobiliària
CSO Onderrocks	Guinardó	Xiprer 22	30 d'agost del 00	6 furgonetes N
La Vidilla	Guinardó		29 de gener del 01	20 policies N
La Diskordia	Guinardó		24 de febrer del 01	10 furgonetes N
La Josefina	Guinardó		24 de febrer del 01	10 furgonetes N
Las Tres kasas	Guinardó	Rambla de volart 43-49	Maig del 01	12 furgonetes N
Despiste	Guinardó	Flauvier 7	27 de setembre del 01	10 furgonetes N
El Palacete	Guinardó	Flauvier 7	27 de setembre del 01	12 furgonetes N
La Innombrable	Guinardó	Telègraf 23	15 de novembre del 01	6 furgonetes N
El Avispero	Guinardó		15 de novembre del 01	20 policies N
La Soleá	Guinardó		21 de gener del 02	6 furgonetes N
CP Mitja Lluna	Horta	Picó i Campamor 13	Gener del 93	20 policies GU
	Horta	Font d' en Farques 72	Gener del 93	20 policies GU
El Descanso	Horta	Descans 9	Gener del 93	20 policies GU
Casa del Puente	Horta	Mühiberg 98	Gener del 93	20 policies GU
	Horta	Wismark 14	1993	20 policies N
CP de Murtra	Horta	Murtra 137	1994	30 policies N
CSOA Kuartelillo	Horta		11 de gener del 00	25 patrols GC
La Vakeria	Hospitalet	Major d' hospitalet 61	3 de febrer del 98	20 furgonetes N
CSO Eskola	Hospitalet		17 de gener del 02	10 furgonetes N
Enkantada				50 policies N
Cine Okupat	La Ribera	Via Laietana 14	28 d'octubre del 96	300 policies N 1 helicòpter
El Economato	La Ribera	Rec Comtal 19	Febrer del 97	20 furgonetes N
	La Ribera	Verdaguer i callis 10	19 de gener del 00	20 policies N
Forat de la Vergonya	La Ribera	Pou de la Figuereta	20 de març del 02	40 policies GU
Espai Alliberat	La Ribera	Plaça del Pi 2	4 de març del 03	7 furgonetes GU 1 grua TVE
Contra la Guerra				
Blokes del Centre	La Ribera	Sant Pere Mitjà 81	12 de març del 03	15 policies N
Masquef	La Ribera	Sant Pere Mitjà 85	12 de març del 03	15 policies N
	Nou Barris	Nou Pins 86-88	6 de desembre del 98	3 furgonetes N 4 cotxes Z
CSP L'Akadèmia	Nou Barris	Sant Iscle 29	3 d'abril del 01	10 furgonetes N
CSO Ikària	Poble Nou		16 d'octubre del 02	Matons immobiliària
	Poble Sec		27 de març del 01	8 furgonetes N
Can Canadell	Sagrada F.	Passatge Canadell 12	10 de novembre del 99	9 furgonetes N
Vila Künterbunt	Sagrera	Ciutat d' elx 15	16 de novembre del 99	6 furgonetes N
Adokines 1	St.Coloma	Major	1995	15 policies N
Adokines 2	St.Coloma	Prim	Juny del 96	15 policies N
	St.Coloma	Balears 55	18 de gener del 00	2 furgonetes N
CSO Kunde-	Sant Adrià	Sant Miquel 9-13	7 de gener del 00	5 cotxes Z

La Bessonada	St.Andreu	Vascònia 21	22 de setembre del 98	3 policies GU
	St.Andreu	Sant Sebastián 42	Desembre del 98	10 policies N
Casas Viejas	St.Andreu	Rubén Dario 46	19 d'abril del 99	7 furgonetes N 2 furgonetes GU
La Brusca	St.Andreu	Servet 95	28 de setembre del 99	12 furgonetes N 100 policies N
Can Makarra CSO La Galia	St.Andreu	Gran de St. Andreu 429	27 de novembre del 00	14 furgonetes N
	St.Andreu	Gran de St. Andreu 433	27 de novembre del 00	100 policies N
El Búnker	St.Andreu	Rubén Dario (Riera de St. Andreu?)	12 de desembre del 00	20 policies N
Kan Kartoffel	St.Andreu		10 de gener del 01	8 furgonetes N
	St.Andreu	Passatge Baliarda	22 de març del 01	10 furgonetes N, GU
	St.Andreu	Vascònia	22 de març del 01	6 furgonetes N, GU
CSO El Palomar	St.Andreu	Segre	22 de març del 01	4 furgonetes N, GU
	St.Andreu	Gran de St. Andreu 1	5 d'abril del 02	20 furgonetes N
La Gatada	Sants		Gener del 98	8 furgonetes N
At. Llib. de Sants	Sants	Cros 10	Gener del 98	20 policies N
La Totxana	Sants	Hartzenbusch	20 de gener del 98	10 furgonetes N
La Morada	Sants	Tenor Massini 69	3 de febrer del 98	12 furgonetes N
Can Blanco	Sants	d' en Blanco 33	15 de juny del 99	8 furgonetes N 80 policies N
Mala Herba	Sants	Sugranyes	14 de novembre del 01	10 furgonetes N
Cros	Sants	Cros 11	14 de novembre del 01	4 furgonetes N
Les Bruixes	Sants	Gavà amb Cuyàs	14 de novembre del 01	3 furgonetes N
Vidriol	Sants	Vidriol 22-26	4 de desembre del 01	20 policies N
La Dama Juana	Sants		15 de gener del 02	9 furgonetes N
La Torreta	Sants	Olzinelles 77-79	29 d'agost del 02	10 furgonetes N
El Cortijo	Sants	Gavà 39	17 d'octubre del 02	20 policies N
CP la Ploma	Sarrià	Major de Sarrià 202	1997	12 furgonetes N
La Gàl.lia	Trinitat V.	Galiza 25	Juny de 1995	8 furgonetes N
La Taja	Vallcarca	Ticià 6	1995	20 policies N
	Vallcarca	Gomis 18	14 de novembre del 00	8 furgonetes N
	Vallcarca		2001	8 furgonetes N
L' Oasis	Vallcarca	Mare de deu del coll	22 de gener del 02	9 furgonetes N
	Vallcarca	República Argentina	13 de juny del 02	8 furgonetes N
La Figuereta	Vallcarca	Mora d' Ebre	4 de juliol del 02	10 furgonetes N
La Aldea (1/2 casa)	Vallcarca	Aldea	24 d'agost del 02	15 furgonetes N 1 helicòpter

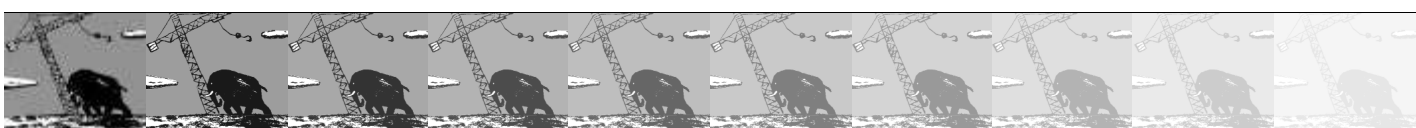
Els desallotjaments es «normalitzen» en els pressupostos públics

Des de les administracions públiques, en els últims anys s'ha normalitzat el fet urbà del desallotjament com un esdeveniment habitual i que ja no suposa massa sorpreses. Es destinen centenars d'agents policials per assaltar amb grans dispositius edificis okupats que després en la majoria de casos passaran a ser solars o cases semienderrocades interiorment per evitar-ne la reutilització per part de ningú. Tant la brigada de les UIP de la policia nacional, com la unitat UPAS de la guàrdia urbana, sota ordres polítiques de Susanna Bouis i de Joan Clos respectivament, han especialitzat les seves actuacions, han augmentat el nombre d'agents i han incrementat exponencialment els seus pressupostos des de l'any 1996.

hi ha darrera d'aquesta constatació. Des de la Delegació de Govern, però més paradoxalment des de l'Ajuntament «d'esquerres» que governa Barcelona s'ha considerat els okupes i les okupacions com el problema a atacar, i en cap moment s'han fet plantejaments al voltant de les reivindicacions sobre l'ús dels espais abandonats.

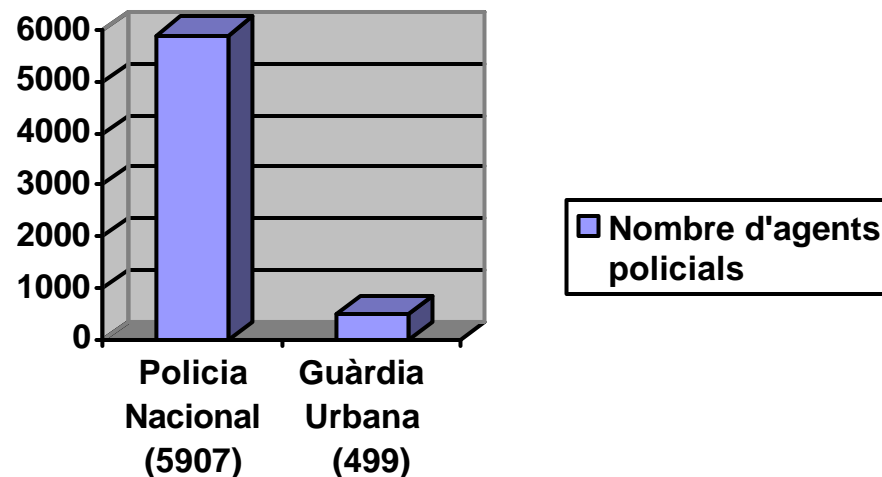
Davant d'aquest diagnòstic, la conseqüència és clara, una política de tolerància zero. Des de l'ajuntament s'actua de manera fulminant davant de projectes socials que okupen espais municipals abandonats, per després deixar-los buits i tancats, com és el cas d'edificis municipals al carrer Avinyó, carrer Regomir, plaça del Pi, ronda Sant Pau, etc., En moltes ocasions és venut aquest sòl públic per a pagar deutes a grans empreses constructores.

34 El problema fonamental és la decisió política que

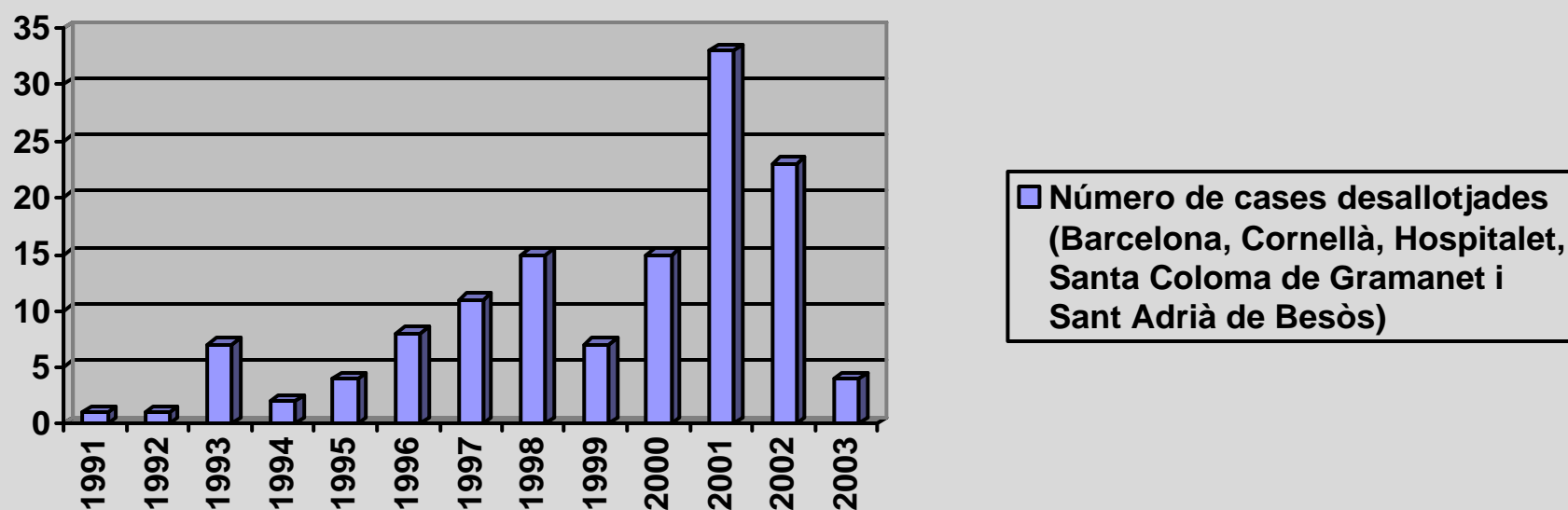

Percentatge de policies nacionals i agents de la guàrdia urbana destinats a desallotjaments

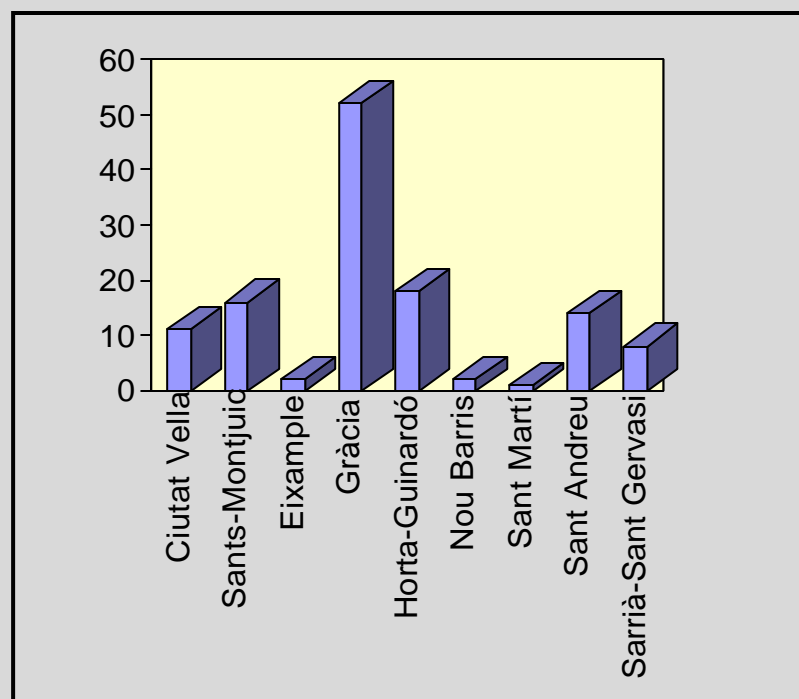
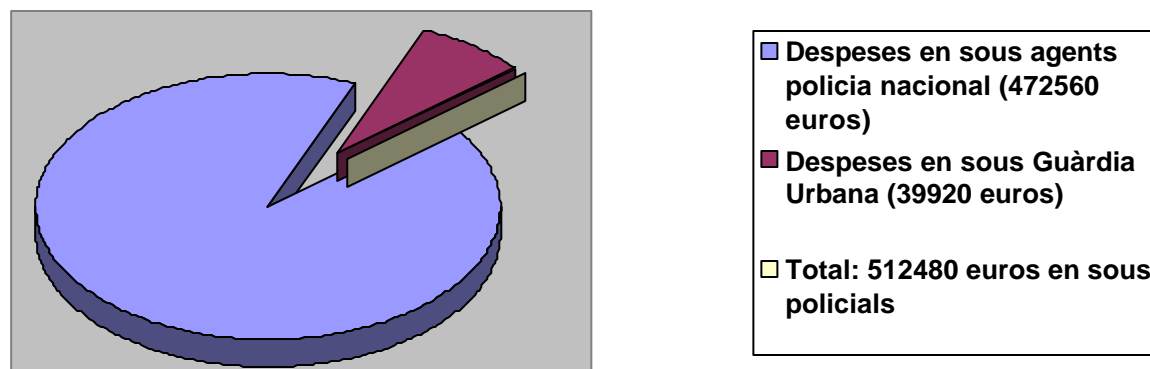
Total: 6406 agents destinats

Evolució del nombre de desallotjaments anuals des d'inicis dels anys 90

Despeses de l'administració en els sous dels agents destinats a desallotjaments

Desallotjaments a Barcelona ciutat distribuïts per districtes

Ciutat Vella 11
Sants-Montjuic 16
Eixample 2
Gràcia 52
Horta-Guinardó 18
Nou Barris 2
Sant Martí 1
Sant Andreu 14
Sarrià-Sant Gervasi 8

TOTAL: 124 desallotjaments